

01343

Ohl (Ref.,
shätr.)

Ex A

Stenbåd

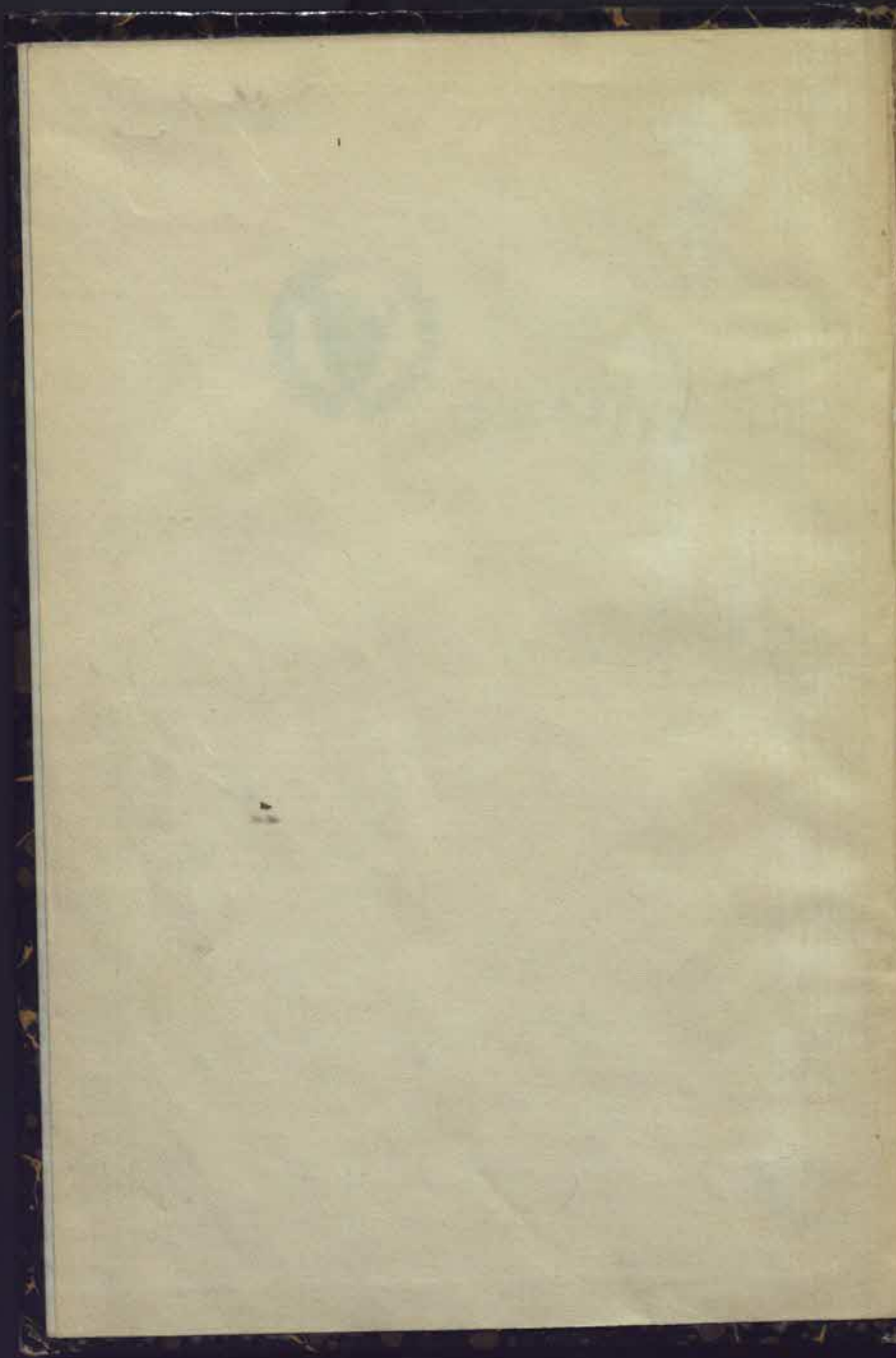

B 252/44

D. II.

Book 100

8

Gatans lärdomar

*Bevis för behöfvat af ansvarighetskåns-
lans och människokärlekens höjande i
samhället.*

AF

Bl. STENBÄCK.

Säljes till förmån för fattiga i Stockholm.

Antal ex. 2000, pris 75 öre.

Rättelser,

som i en del af upplagan torde ändras före läsningen

Sid.		skall vara
5,	2:dra rad nedifr.	som
7, 19	»	sedan
8, 1	» uppifr.	förtröttas
9, 16	»	påkostande
11, 8	» nedifr.	förfaller
12, 19	» uppifr.	din
15, 17	» nedifr.	D:r
20,	nedersta raden	gått directe till
28, 17	» nedifr.	fasa
35, 22	» nedifr.	den ena den andra.
52, 13	» nedifr.	torde
55, 13	» uppifr.	Stor del
57, 3	» uppifr.	mig så dum
59, 6	» nedifr.	förhoppning
61, 8	» uppifr.	till fattige
64, 25	» uppifr.	tegellossare

»Har du fått sanningen så lyd och uttala den, hända hvad som helst, ty eljest kan du förlora att få höra Guds röst.»

C. Hultgren.

»Det är människans förbannelse att lefva sitt eget lif, då hon är afsedd att lefva Guds lif här på jorden.»

Broady.

»Man är icke rädd för offentligheten i England, ty man är själfständig.» Detta är ett manande ord då man vill tjena.

Är denna bok i något hänseende värd att beaktas, har den fyllt sin bestämelse: att påpeka det mänskliga eländet för att väcka till själfrensning hvad göras kan af dig, just *dig*, för att kunna söka lindra och förekomma det onda. Det må förlåtas att jag framställt min egen erfarenhet, det har ej skett till något slags själfberöm, ty jag har intet att berömma mig utaf, platt intet det jag icke undfått hafver, utan i afsigt att visa att äfven under de minsta förhållanden kan man ställa sig till Guds förfogande. Har så ofta sagts mig, »hvad skall jag kunna göra?» hör och lyd, säger bibelordet.

Det är förståndigt ni nöjer eder med smörgås till middag. »Är så illa tvungen om jag skall få ut mina kläder från stampen. Måste pantsättas i vintras för att lifnära mig. Då mitt höstarbete slutade hjälpte jag, som var ensam, en kamrat som hade stor barnskara med ett lån af 50 kr; får icke igen ett öre.» — Tacka Gud att ni fått ett deltagande hjerta; ni hade

det svårt sedan? »Af brist på mat låg jag många dagar.» Hörde ni icke Guds ord? »Åjo, men hjälpte icke för det. För den som är oberoende, är Sverige det lyckligaste och vackraste land som finnes, med godt klimat; jag som f. d. sjöman har varit öfver allt, men för arbetaren är det icke så. Han har ingen framtid för sig, han kan icke komma ur fläcken.» — VILLE arbetaren här som i Amerika vara mån om sig, spara och vara ihärdig i arbetet, hade han nog äfven här framtid för sig. »Här blir aldrig mer än för dagen, dessutom har arbetaren der lika ställning som den rika i att veta sig vara medborgare i ett fritt land. Reser dit så snart jag får reskassa.»

Försökte sedan sätta mig in arbetarens förhållanden i en stor stad och hans framtida utsigter; denna bok är en belysning af resultatet hvartill jag kommit.

Qvinnan, mannens hjälp.

»Herre hjälp mig.»

»Tyst var stilla.»

Arbetaren ingår ofta lättsinniga förbindelser som nödga till äktenskap, om han är hederlig, oberoende af tycke, och blir det därför icke alltid godt. Om han hade eftertanke och såge i andras äktenskap hvilket jordiskt helvete der kan vara, toge han saken med mera allvar. Om han före förbindelsen hade tanke på under hvad förhållande hon växt upp, om der äro ordning och duglighet i hemmet hade han då någon säkerhet för sin framtid. Ofta är han sjelf uppväxt vid fattigdom och oordning, han har då icke tanke för att det kan blifva annorlunda.

Det gifves tvenne slags arbetaräktenskap: der båda makarna arbeta på familjens bestånd, der välsignelse

är; eller der endera, ännu sorgligare båda, blifva förfallna och ett menskligt elände uppstår.

Jag har sett arbetshem så lyckliga, snygga, med god både andlig och lekamlig luft och hälsa, att jag måst tacka Gud. Sist i en våning på trenne rum och kök, hvilket var gemensamt, med en familj i hvar rum. Derigenom vans billig hyra och godt om garderobber. De voro troende, intet störande fans, inga små räfvar som förbittrade lifvet, alla arbetade på samma mål, hvilat i Jesus. Alla arbetadé på att förkofra sig, men derfor icke att åsidosätta hvad kärleken bjöd. En hémkom och frågte om någon visste hvem som ville hysa en från lazarettet utkommande flicka, som var för svag att på en tid gå i tjenst. Gerna ge en liggplats, men sjelfva hade de inga sängkläder mer än de lågo på. Den ömsinte br. T—s hade varit hos dem och hållit möte för öfriga troende spårvagnskamrater. Den som har erfarenhet af hvad det i St. innebär att dela kök och dock hafva husfrid får sägas, att dessa sammanbodde på andra året, hade köksveden gemensam, bakade i hemmet m. m. Jag måste tacka Gud att ha fått se huru den jordiska lyckan med små medel kan förenas med den himmelska. För ett år sedan hade den ena af fruarna varit sjuk i lång tid, men i stället att vara en pröfning, blef det en kär anledning för den andra att få tjena. Dyligt är prof på hvad troskärlek är, icke prat derom. Har sett många andra glänsande, rena och förnöjsamma arbetarhem, äfven icke troendes; der hustrun t. ex. kunnat grädda bröd i kakelugn. Tviflar någon derpå, kan jag lemna beskrifning om sättet för att vara annan till nytta. Till helgerna endast hvete, eljest hälften rågsikt dertill; pannkaka gräddades alltid så. Till heder för dem som äfven lefva i goda omständigheter får nämnas att jag sett fruar göra grofva sysslor. Kom för att se på rum, frun låg och skurade golfvet, prisade henne derfor; »endast min skyldighet, kan icke på annat sätt bidraga att minska min mans utgifter». Må icke något arbete anses för simpelt bland s. k. bättre. Betänkte dessa huru exemplet verkar i nyttans och det godas tjenst, visserligen lade de högre i samhället sig mera vinning derom.

Ett glädjande bevis för hvad en arbetares hustru kan vara för de sina äfven under de mest förtviflade omständigheter må anföras. Mannen hade brutit benet af sig, hon var då ensam att försörja båda och fem barn. Halkade så ett af dem och bröt benet af sig, hade så tvenne i hvar sin säng. Då besökaren kom prisade han snyggheten i bostaden. Mannen sade att maken till hustru funnes ej, om hon hade fyra händer så saknade hon ej arbete att försörja de sina. Hvilket exempel att följa.

Men, de andra hemmen äro långt flera, der luften redan vid dörrens öppnande är sådan att man ryggar tillbaka, der barnexkrementer hällas genom slasktratten, sängen icke bäddas, der de i kläderna ligga på halm. En duglig hustru är i hvad fall som helst att tacka Gud för, men för arbetaren är hon en skatt. Allt ansvar hvilat på qvinnan i en arbetares hem, han kan ju icke mer än arbeta, om han är ordentlig och arbete gifves, men får han icke en ordentlig qvinna, är det då underligt att han icke trifves hemma? Det är så lätt att bryta stafven öfver drinkaren, men huru mycken andel ett olyckligt äktenskap har deri, det blir en gång uppenbaradt. Än der det är tvärtom då, der qvinnan försörjer mannen? är det icke ofta katiga qvinnor, dessa dugliga hustrur, »hvad behöfver jag krusa för honom, är det icke jag som försörjer'n och barnen med.» Just »så vill satan ha det, stå på din rätt är hans predikan och jublar att eldbränderna förökas i split och elände. Gif efter lärer Jesus, men huru påkostande för kött och blod att kunna tiga med retadt sinne. Ja, den kristne måste läras i korssets skola.

Hvilken glädje är det icke att söndagsmorgnar se arbetaren föra sina små ut i skogen, mor är hemma att städa och laga mat, för att komma efter.

Huru lyckligt synes icke lifvet föreligga, han har ju blifvit så ordentlig som gift. Huru är det då efter några år, vill ingenting förslå i huset? Han lemnar ju allt åt hustrun, tar icke mer än några ören med till kaffe. Grannarna säga hon ingenting vill göra, leja för skurning i farstu och trappor, är ju fru »en an' är så god som en an'». Fåfången, grann med utklädt barn, som vore det en grefves, varit ute, hemkommen när

han skall äta och maten inte är färdig, ostädadt. Har inte tid att vänta, blott en timme och har lång väg, måste gå till krogen att äta. Hvem dref honom dit? Huru ofta har jag icke mött olästa dörrar, med skrikande små derinne, modren kanske är två trappor högre, i bästa fall med den minsta på armen, eljest var det just den som skrek; »skulle bara titta in till grannarna», har varit här en half timma säga dessa. Fatligdomen kan nog vara svår att utestänga i ett ordentligt arbetarehem, men i ett oordentligt är den bofast från början.

Icke alla är det gifvet att kunna hushålla, må derför den tacka Gud som fått den lyckliga gåfvan, men arbetaren är dubbelt beklagansvärd som icke fått sådan hustru. Betänk lättheten att utan besvär få allt på magasinet, och der man alltid kan få höra nytt (långt ifrån allestädes); men betänk också i tid arbetare! Men dyr all detaljhandel är, mot att gå till torget. Men för den som ska hushålla med styfvern, men som icke kan köpa för mera än tio öre ved i taget, fem öre bränt kaffe, en å tre liter potatis? Medgifves, det är förskräckligt, men frågar man små handlande i aflägsna stadsdelar som känner publiken, han svarar kanske att det icke alltid är sagdt att den arbetare som har små inkomster köper de minsta posterna. Det är vanan att plåttra med styfrarna och brist på eftertanke som gör att så litet drygsel blir i ett hus. Att köpa gammalt bröd sedan, i stället för det odryga färska, till nedsatt pris; likaså att köpa bitbröd i stället för hela kakor. Bagare i fattigare trakter säga att de fattiga äro de bästa kunderna till dyraste bröd, saffransflätor och dylikt. Likaså har jag hört magasinägare säga att icke bär det sig ha butiker i förmögna stadsdelar. Dessa vampyrer, pantbankerna sedan, som äro en sådan frestelse för den fattige att obetänksamt anlita. Dermed är som att spela; den som en gång börjat anlita dem, är det så lätt att få mynt men är icke så lätt att lösa ut igen. Annan frestelse är att få möbler på afbetalning, kläder på afbetalning, som äro lockelser för den fåfänga, äom är sangvinisk och icke betänker svårigheten att göra rätt för sig.

Här ett drag ur verkligheten; godt vore om det är ett undantagsfall. Jag såg i Humlegården en dag en tjenarinna med fyra småttingar, huru ömt hon vårdade dem, berömde henne så därför. »Å, annat låter det då jag kommer hem, än har jag varit för länge ute med dem och de behöfva så väl litet frisk luft, vi bo i ett hus der gården uppifrån sedd är som en djup brunn. För att få se himmeln gå vi vindstrappan upp och då lyfter jag de största, att genom vindsgluggen få se den. När jag kommer hem får jag gå i tre omgångar, med den äldsta och näst yngsta, ty eljest slåss de andra under tiden; i andra gången de båda andra och slutligen efter barnvagnen.» »Nog är hon då vänlig och erkänsam mot barn? »Hon är sömmerska, från midsommar till september intet att göra, är då retlig och tål icke sig sjelf.» Då har hon ju godt tillfälle att sjelf se om barnen och genom syning, hålla huset vid makt. I sådant hus der båda makarna förtjena, skulle ju vara trefnad och välsignelse. «I stället största oordning; mannen är målare, trifs icke hemma, äter ute; söndagen då han fått aflöning är kalas då han är med, de öfriga middagarna i veckan äta vi förrätt ena dagen, supmat den andra, i öfrigt lefva vi alla på kaffemat dagen igenom.» Är då underligt att barnen se klena ut. Ni är snäll som har tålmod med barnen och stannar qvar der, ty för er egen framtid synes icke vara mycket att lära der. «Min mor har sagt detsamma och uppmanat mig att taga ut hvad jag har inestående; varit der i tre månader, bad nyligen att få ut för den första, efter dröjsmål fick jag, och dagen derpå länte frun igen pengarne af mig.» Och dock förtjenade i detta hus båda makarna till familjens underhåll!

Hvaruti ligger då upphofvet till så mycken fattigdom och så sorgliga utsigler för deras framtid? Tjenarinnorna se ju propra och trefliga ut i sina sysslor, mängden får ju lära sig ordning och snygghet hos sitt husbondfolk, hvadan då inom så få år sådan förändring i det egna hemmet? Exemplets makt, de ha sett flärd och fåfänga; de ha blifvit vana att se stora tillgångar hos herrskapen, kunna icke sätta sig in i möjligheten att lefva tarfligt och dryga ut det lilla. De

äro vanda vid närande föda i de flesta hus (finnas ställen der tjenarna af sin lön måste köpa sig föda för att existera) och förstå icke hvilken diet landtbe-folkningen t. ex. måste lefva vid, för att kunna draga sig fram, hafva under uppväxten blott minnet af skol-gång, icke ens sagdt att mödrarna sjelfva kunna laga en matbit på fattigmans sätt. »Har nästan blifvit ett ordspråk att ingen arbetare vågar gifta sig med en stock-holmsflicka, för hon kan icke laga en bit mat.» *Aft. Bl.*

Sorgligast är att tänka sig barnens framtid. I ar-betarbostäder får man se barnen kräla i trapporna, att det är svårt gå fram, föra oljud, växa upp som odågor, icke tillhållna under uppväxten att bli nyttiga för sig eller andra, icke att laga ett hål på sina klä-der, stoppa en strumpa — öka stammen af s. k. rännstensungar. Ytterligare föräldrars svaghet för sina barn, att icke kunna neka dem något; hvilka s:or för-brukas icke i att köpa för några ören karameller? Se hvilken industri har icke denna fabrikation blifvit på några år, samt cigarretter. Summera nu ihop under hvad förhållanden stadsbefolkningen barn växa upp, icke stärkta af kroppsarbete, osnygghet, förfärande luft, då-lig, ojemn diet, kaffedrickande, icke närande bröd der-till, karameller, cigarretter — sådan brist på moralisk omvårdnad, kif och oordning inom familjen, fylleri, brist på redlighet och gudsfruktan, ingen pligtöfning mot familj eller öfverhet. Så ta verkstäderna emot de unga, svaga till kropp och själ om de vilja söka arbete; dålig tidningslitteratur, som för egen vinnings skull ockrar på split och afund olika klasser emellan, *ans-pråk på staten* att taga vård om eländet.

I sanning man behöfver ha en fast tro på Guds rikets tillväxt, det godas och rättas seger, för att icke förtvifla om en storstads fattiga befolknings räddande ur förfall. Hörde en predikant, som ofta anlitas att predika på olika lokaler, annonserats jemte andra brö-der att tala, hade frågat dem om härkomst, alla från landet — ännu icke påträffat en enda infödd St—re, som till allmänheten talat om Jesus.

Vaknen därför upp i alla allvarligt sinnade inom samhället och besinnen eder pligtansvarighet. Tänken eller talen icke om deras råhet, det är glädjande att

den icke är värre, men måtten i icke förtröttens i alla, som arbeten i samaritens tjenst, filantropiska idéers genomförande. Likasom det genom vatten och kloakledningar, samt gaslysning är söridt för renhet och ljus i lekamligt hänseende, skulle det därför allt mera göras äfven i andligt hänseende. Det är att tacka Gud att så mycket göres nu mot fordom med alla dessa välgörenhetens förenade krafter, att rädda barn och alla förfallna af båda könen; främst barnen med barnhem, skolor, trasskolor, matlagningsskolor, skollofskolonier, hem för skolbarns bespisning, fattigföreningen, Elsa Borgs hem, bespisning för arbeterskor, hem för tjensteflickor, sömmerskor, sjukhus och kliniker för fattiga, arbetarföreningar för olika yrken, föreningen för sjukvård i fattiga hem, Konvalescenthem, kristliga föreningen för unga män, ynglingaföreningen, föreningen för kristliga unga kvinnor. *Räddningshemmet för drinkare 46 Luntmakaregatan.* Otillräckligt ty världen ligger i satans våld; i andligt hänseende behöves mera ljus, luft och värme. Det är att oupphörligt så på en förhoppning, motstånd och liknödhet, det måste öfvervinnas och besegras. Vi hafva Guds löfte derpå, för så vidt vi icke som ett kristligt folk skola gå under. Besinnen hvilket skönt arf vi hafva emottagit i vår historia. Våra förfäder kunde icke betvingas under främmande ok, men vi, vi falla och förfalla midt under fredens välsignelse för materiens kraf; vi falla i yppighetssynder, bildningen som ett medel att föröka njutningslusta och afgudadyrkan för penningen. Verldsmenniskor förstå icke hvad det är att vara lyckliga och rika midt i fattigdomen, att erfara hvad det är för en stormakt och belöning i att lyda Gud och hans son. Ty kärleken är mild, han tål allting, han försakar allting, han söker icke sitt.

Det är sagdt att vår tids kristendom är qvinlig, endast känslöppjunk. Skam då åt oss män som åsidosatt att tillägna oss hvad förnyelse deri är och dermed ingjuta det manliga elementet deri. Du som tror att råhet eller despotism är bevis på manlig kraft, försök att sätta dig in i den tankegången att äfven den andra parten kan hafva rätten på sin sida, att äfven olika

tänkande böra respekteras och du blir öfverbevisad att den manliga kraften skulle ha mest att vinna på att besegras af det qvinliga elementet i lifvet som i kristendomen, af lidandet och ödmjukheten, som var så betecknande hos denna nazareern, som i lydningen för sin faders vilja besegrade en verd. Det är icke en tillfällighet att qvinnan, kommen till grafven efter uppståndelsen fick det första uppdraget, nej det var beviset på den mission qvinnan har att utföra i det nya förbundet.

Beaktade qvinnan mera denna sin mission inom hemmets verd, sannerligen hon behöfde då icke så jägta efter frigörelse; likställighet med mannen, för att icke säga uttränga honom. Om blott hvardera parten gäfvé rättvisa åt den andra, vore emancipationsfrågan snart löst, men båda hafva felat och det är så båkostande att erkänna detta för kött och blod. Jag börjar och erkänner mig saker, jag är den mannen.

Om det icke är ett oting till man, kan qvinnan genom kärleksfullt bemötande besegra honom, ty godhet och kärlek som en gifmild natur gifvit henne mera frikostigt, är det som besegrar hemmet, verlden i smått. Jag började min praktiska bana som människovän, men höll på att sluta den som dess fiende. Det var synden som gjorde mig till detta odjur, som en älskande qvinna icke kunde besegra; född nervös ökades hennes onda med tiden, som var enda mildrande omständighet för mig. Det talas om sorg öfver förlorade barn som den svåraste pröfning. Jag vet en värre, anhöriges sorg öfver en felande make. Man ryser för en mördare, men hvad är dock detta, kanske begänget i öfverilning, mot att dag för dag i äktenskapet förfördela och synda mot den andra. Att inför verlden gå och gälla för s. k. hederlig karl, då man bär på syndaskuld, hvad qual innebär icke detta? Anser mig därför hafva rätt att säga ett varningsord, söker frigörelse från synden som under en eller annan form förbittrar den äktenskapliga tillvaron. Trösta dig, det finnes frigörelse i Jesu Kristi blod. Kunde genom martyrskap himlen förvärfvas, sannerligen skulle icke då en förorättad maka, eller make kunna ernå dem, det gifves icke mer än en väg, Jesus; »ingen kommer till fadren utan genom mig». Kan denna bigt

vara något lidande, sargadt hjerta till tröst att väckas ur syndasäkerheten och »se på lammet som borttager världens synd», är afsigten vunnen. Dessutom hvarför skulle jag skona mig sjelf då jag icke skonar andra? Du qvinna åter, som varit olycklig nog att endast ha fått en intellektuell uppfostran, som lever på ytan af tingen i all deras slärd och låfänglighet, som icke förstår hvad pligttrohet mot din omgifning innebär, icke förstår ljufheten utaf att försaka sig sjelf för att se din omgifning lycklig. Aek huru arm och fattig du är, äfven om du är rik uti det jordiska. Betänk att du en gång skall ansvara för hvad det blifvit af dina barn, hvad du varit som husmoder. Genom din uppfostran är du oftast grymt okunnig i hvad till hushållet hör, hvarigenom du blir beroende af tjenare och du förlorar deras aktning. Hvad andel har då du uti om hemmets lycka saknas, om mannen söker fylla tomheten utom hus? Mången gång kan klagan öfver tjenare vara berättigad, men gör du husmoder alltid hvad du skulle för att förljufva deras lott? Begär icke mer utaf dem, än som du i deras ställning kan fullgöra. Det är bristen på öfverseende och tillmötesgående som upplöser familjebanden och förhållandet till tjenare.

Den som är nog olycklig att hafva ett hårdt, bittert sinnelag, saknar förutsättning att bilda ett lyckligt äktenskap, ser man ingå ett sådant, då man deremot lika ofta finner äldre, som synas varit afsedda att bilda ett lyckligt hem, gå ensamma. Det är mycket som är en gåta för våra skumma ögon, men får sin lösning en gång. För dem som beklaga sig öfver dåliga tjenare är ett godt sätt att göra sig oberoende af dem, blifva sina egna tjenare. Icke vore det klandervärdt om en ungarl, för att spara på sina små inkomster städade, eldade och borstade sjelf, *har icke tid*, men tiden tillåter att med cigarrn i soffhörnet sitta och tänka — tills han somnar, tiden tillåter att offra på alla dessa varieteter etc., för att kanske på morgon icke ha pengar att betala tvätterkan eller handverkarn. Besynnerliga åaigter om hederskulder! Eller om i familjen fruntimren genom äfven gröfre husligt arbete bidra att minska männens utgifter

sluppe de förargelsen tjänare som afledare för vresigt lynne; man finge i stället erfara tillfredsställelsen af eget arbetes välsignelse, att något duga till, på samma gång de nervösa krämporna gifvo med sig till lisa för männen och läkarne. Ty dessa patienter äro verkligen icke alltid så intressanta, som de sjelfva tro.

Huru oändligt mycken tid och hälsa ödas icke hos s. k. bättre bort på tomma sällskapsnöjen, som endast lemna tomhet efter sig. Detta jägtande efter skenet att synas, med hvilken förödmjukelse och uppfinningsförmåga är den icke förenad denna tvekamp efter relationer och medel att hålla glansen uppe, för att som grädden flyta ofvanpå i samhället. Om nu all denna öfverloppskraft riktade blicken till högre mål, sökte någon bestämmelse för sin tillvaro, att offra sig sjelf för att bereda andras lycka och trefnad; m. a. ord om människokärleken finge blifva driffjäden för hennes handlingar, så blefve det snart ett behof för henne att söka Jesus. »Gå först pligtens väg, följer sedan kärlekens.» *Fletcher.*

Kampen för tillvaron kan vara ännu svårare inom de bättre klasserna än för de s. k. grofarbetarne, som ha färre behofver, medgifves. Blott arbetarn får tillgodose de menckliga behofven! Inom medelklassen har jag ofta funnit, att då det gått slut för mannen, är det oftast hustrun som genom sitt arbete får försörja familjen. Hvilket segt ämne det finnes hos kvinnan, der mannen står obrukbar! »Just detta, att lifvets ytterligheter äro på ett så utprägladt sätt förenade hos kvinnan, bevisar hvilka möjligheter för inflytande och makt som finnas hos henne.» *Broady.*

Den obemedlade unga kvinnan, som vill på hederligt sätt försörja sig kan icke nog uppmuntras deruti. Enligt uppgift i embetsverken gifves kvinnan af princip der företräde framför mannen, som förefaller genom rent mekaniskt arbete, som renskrifningsmaskin, der intet tankearbete behöfves. Det goda medför täflan könen emellan, att arbetspriset utjemnas, hon som behöfligt är får mera och karlen tvingas att inskränka sina utgifter i obetänksamt lefverne.

Jag skulle i alla behöfvande kvinnors namn vilja protestera mot att burgna eller rika fruntimmer genom

relationer få platser, efter modet fordrar att de skola vara sjelfständiga, för att derigenom nedtvinga arbetspriset för de behöfvande, som ha svårt att på ärbart sätt dra sig fram. Betänken edert ansvar i detta fall, döttrar ur rika eller burgna familjer. Dylikt är orättfärdigt. — Har ofta i vindskupor påträffat ensamt boende, äldre personer, dels med dels utan adligt namn, men alla aktningvärdiga i små förhållanden. Då tänkt, om några af de i nedre våningarne boende burgna grannarna vill bevisa dem en vänlig inbjudning, vore det godt. Mången kan känna sig ensam och oförstådd i lifvet *med* familj, så mycket mera då dessa enslingar. Menniskan är dock ett sällskapsdjur, har behof af välvilja, ehuru man icke alltid påträffar den der den borde finnas.

Hvad hjälper oss vårt predikande om vi icke sjelfva gå ut som föredöme i lifvets strid. Jesus gick ända till Samarien (se afståndet på kartan) för att rädda *en enda själ*. Hvad är bestämmelse? Äta, dricka, men domen, hvem tänker på den? »Om man kan lefva utan Gud, kan man dock *icke dö* utan honom». »Menniskan skulle dagligen fråga sig, hvar tänker du tillbringa evigheten?»

Fråsseriet nämnes bland synder mot egen kropp. Hvilken mängd bättre folk lider icke för följderna deraf? »Retlighet, mången enslig timmes mörka och förfärande hopplöshet äro de naturliga följderna af otillbörligt eggade och orätt tillfredsställda krafter.» Robertson känner du igen dig? »Ett väl serveradt bord är för mig detsamma som en vacker tafla för konstnären.» Det kostar icke mera att laga maten god, än att skämma bort den, *bara litet ägg, socker och grädde*. Sant att äfven det simplaste kan fördärfvas. Men vilkoret? Bara litet ägg etc. Försök att gå på torget att köpa mat utan pengar och du kan fatta ditt förnätna tal. En moder i sådant läge fick der af predikanten 1 kr. till matinköp; högt i folkmassan tackade hon Gud därför, på så sätt kan han än i dag föda korpungarne, sina troende barn.

En drinkare inom den bättre klassen hade en troende hustru, som alltid med vänlighet mottog honom

vid hemkomsten, vare sig han hemkom midt i natten, eller på afton med supbröder. Hon tillät icke tjänarne passa dem upp, utan gjorde det själf, alltid gladt och undergifvet. Genom hennes undergifvenhet och böner vaknade slutligen mannens samvete. En afton då stallbröderna infunno sig sade han dem farväl: »min kärleksfulla hustrus ödmjukhet och kristliga sinnelag hafva besegrat mig, jag kan icke annat än följa hennes råd att lemna mig åt Jesus».

Än ett fåfängligt väsende, hvad offras icke därför i huslig lycka förutom det pecuniära. Det är en modesak för det beskedliga St. att som en svans traska efter de förnäma. Då corps diplomatique gör bazar för katolsk propaganda, får den sina hejdukar *hela St.* med sig för att hjälpa dem att undergräfvå vår religion och att genom fåfångans marknad samla in 12 tusen på 3 dagar. Dylig summa få de troende använda ett år, för att med förenade uppoffringar, syföreningsarbeten och egna återköp få ihop. »Många ädlingar kallade, få utvalda.» Öfverståthållarns ord i 1:sta kammarn då federationsfrågan der förevar är belysande för detta ämne: »börjen med sedernas förändring i våra salonger och prostitutions-stadgan blir öfverflödigg». En som hade sitt fagra skinn till sin afgud såg jag i en atelier, som för hvarje plagg hon skulle påtaga framför trymänen att tillbedja sig, slutligen knogade hon i väg äfven med galoscherna. Fåfången kan lika väl finnas bland de fattiga. Då en murare går i hvardagsdrägt nickar han helt vänligt, men det har händt att med finare kläder han icke sett mig. I ett mötande liktåg hälsade jag en gång på mina svarta kläder, han som lånt dem och i sin stass åkte, låddes icke se mig. Säg icke att det var elakt, nej det är bevis på den menskliga skröpligheten. Jag har af föreståndarn på en af våra välgörenhetsföreningar hört, att då besökaren lemnar de lidandes rum och minuten förut beackats, lipar och gör den fattiga grimaser på hans rygg. Rötägg finnas ju öfverallt.

Vill du deltaga i ett vackert arbete så gå en sönd. midd. till kristna fören. för unga qvinnors lokal, Norrlandsgatan 13, 2 tr. öfver gården kl. 1 midd. Der firas då s. k. blomsterfest för utdelande af blommor

på sjukhusen; dertill behöfs ej dyrbarare blommor men enklare och grönt eller annat, t. ex. frukt. Den fattige sjukets glädje kan anas, men den rikaste belöningen är tacksamheten mot Gud att hafva en lyckligare lott. Det är en kraftig predikan. Buketter ordnas och så delar man sig och går till de olika sjukhusen. Waldenströms ord citerades på unga kvinnornas bönemöte på tal om detta: »att det vore bättre gifva de döda människorna mindre blommor, men de lefvande mera».

Synes dig att du efter upplysningen om otack icke vill göra något för människor, så svarar jag: gör aldrig något för att få tacksamhet, ty då är du en egoist, dessutom finnes den knappt; det är egna fördelar som regera världen, men gör det för Jesus, han lönar dig som sade, »om du ock endast gifve en bägare vatten för mitt namns skull, så blir du belönad».

Och I som sitten i edra lyckliga, sorgfria hem, som icke veten mer af synd och nöd, än hvad I läsen i tidningar eller romaner, skall jag afundas eller beklaga eder? Endast beklaga, har du icke varit i kulan, vet du icke heller hvad salighet är, hvad syndaförlåtelse är. »Att tro på Gud, det är att kämpa mot frestelsen.» *G. E. Beskow.*

»Man utbeder sig välsignelse, men för hvad: att strö välsignelse omkring sig kanske; ånej, för att sjelfviskt njuta den. Men lyckligtvis hör Gud icke sådana böner.» *Tiselius.*

De eländas värld.

»Der åtelen är, dit församlas
ock örnarna.»

Ur D:r Wrellinds föredrag: Sådan sådden är sådan blir skörden. Galat. 6: 7, 8. Vi äro förnuf-tiga varelser, derföre äro vi ansvariga för våra gerningar. Vissa folk gå framåt, andra gå tillbaka, dö ut.

Köttets gerningar, frässeri, dryckenskap, otukt äro synder på vår egen kropp, — äro orsaker till individens, familjens och folks undergång. Dessa har alltid varit gängse hos folk, stadda i förnedring. Ett utmärkande drag för vår tid är att människorna vilja skocka sig tillsammans. Erfarenheten visar att människor i städer mera förderfva än förbättra hvarandra. Otukten visar der sin förstörande inverkan. Man vet kanske icke att otuktens härjningar gripa omkring sig mer än dryckenskapens härjningar. På sv. sjukhus vårdas årligen 3 å 400 personer för följderna af dryckenskap, hvaremot det är 5000 som lida följderna af ett otuktigt lif. Här hafva vi tillfälle att göra samaritens gerning. Den *såd* vi så ut är icke blott af betydelse för oss sjelfva, utan för vårt folk. Gud söker fädernas missgerning på barnen allt intill tredje och fjerde led.

»Inga synder straffa sig sjelfva hårdare, än de som begås mot egen kropp.»

Funcke.

»Den underbara väfnad, som vi kalla nervsystem, angripes af sådana synder, begångna mot vår kropp; denna källa till vårt högsta lidande och högsta välsignelse.»

W. Robertson.

»För synden finnes förlåtelse, icke för öfverträdde naturlagar; naturen är en sträng fodringsegare.»

D. Hr Berg.

En afton i slutet af Maj, då gasen redan var tänd, kände jag mig manad att tilltala en yngling som satt och läste. Ni förstör edra ögon. »Ser bättre nu än vid dagsljus, då orden skimra för ögonen.» Det är omöjligt, om icke synnerverna äro angripna. »Men de äro det, från hjernan.» — Icke är det något för er framtid att gå och upptaga prenumerationer, ni skulle lära er ett yrke. »Har icke krafter dertill vid 19 år, mitt bröst är insjunket, jag kan icke ha mer än 5 år att lefva. Blef vid 6 å 7 år i skolan af kamrater skändad och derigenom förstörd.» Har ni sökt läkare? »Att upphöra är omöjligt.» — Har ni sökt Gud? »Var troende en månads tid, var då fri; fick tag i en Lennstrands skrift, som sade att det ingen Gud fanns, så var det stödet borta.» — Har ni anhöriga? »Bara en yngre syster på ett barnhem.»

Har ni varit på nå'n inrättning? »Dillströms i vintras, men der höll di äldre efter en, men det var att med traskorna sparka dem ifrån sig.» — Hvar kan man träffa er? »Ligger än här än der, men i en skeppsbrogränd brukar jag ha som stamqvarter.»

Har på ett bönemöte hört predikanten med sträff ton säga: jag vill icke tala om dessa själfspillingar som gå på St. gator» etc. —

Jo herr predikant, just till dem skulle ni tala, men med blödande, älskande hjerta; visa till honom, som aldrig misströstad om att vinna syndare — »kommen I som ären betungade, jag vill vederqvicka eder». En predikant, som fått detta Jesu sinne, hade tagit sig an en yngling; i ett års tid haft honom under sina ögon, delat samma säng, icke lemnat honom en stund åt sig sjelf — han blef botad. Hvem gör efter detta? Denne fanns icke i St. — Sökte en annan, »finnes ingen bot, blott att låta dem gå till botten; försök hypnotism». Annan predikant, som gaf samma svar, för ett annat fall jag trodde mig kunna skaffa hjälp åt, erinrade jag, att icke var detta åtminstone Jesu lära.

Tillskref en som egde 8 mill. med förfrågan om hon vore villig i detta fall lemna pengar till läkarhjälp, för att rädda en medmänniska; »behöfde icke kommissionär för att använda sina pengar». Sökte så den kärleksfulle D:r W. Om hypnotism hjälpte? »Ja — drog lång tid — var nu upptagen, men skulle för intet på eftersommaren åtaga sig honom». — Omöjligt, hvar skulle doktorn lägga en f. d. Dillströmare att sofva. Fick så anvisning på ett stadens sjukhus, der läkare skulle finnas som hypnotiserade; der lämplig plats fanns.

Konsten var att få reda på ynglingen. Fick slutligen reda på stället, icke varit der på månader, visste intel om honom. Huru han hade som logerare? »Ibland att betala 25, 35 öre pr natt, men oftast intet, är att gå upp kl. 11, 12, 1 att öppna. Men svårast är med hans ohyra, får gå ut med hvarje lakan, kud-dar etc. för att plocka dem fria.» Och detta gör ni oftast för ingenting, är ni då troende som bevisar så-dan kärlektjänst? — »Nej det är jag icke, men jag vet ej hur det kan gå mina egna barn en gång här i världen.» Bad Gud välsigna henne och alla dem som

så älska sin nästa; men hur träffa honom? »Denna tid aldrig här, men se der kommer han ju.» Förstod hvem som sändt honom.

»Jag gå till doktorn som är frisk? — Jaså var det ni jag då talade vid — Vill icke gå dit.» Hvarför? »Borttager förmågan.» Den borde ni tillräckligt ha lidit utaf, är icke så, men begäret; vill ni samtidigt i kyrkan och bönmöten söka anropa Gud, blir ni räddad; har ni icke lidit tillräckligt? — Fick honom med till Sandbergsgatan, läkaren lemnat sjukhuset, blef visad till annat sjukhus — Sade under vägen att om han blefve botad, skulle han ge anvisning till flera — tackades. — Blef lofvad att hypnotiseras. — Träffade sedan ynglingen som sade sig gå der, likaså sade frun. Sökte sedan doktorn för att höra om förhoppning var att vänta. Denne då icke der. Sedan icke sett ynglingen.

Detta besök var eljest lärorikt. Bland andra logerare fanns en med namnet Pantzarhjelms som skulle sett bättre dagar. Tillhörde kommissionärernas talrika klass. Frun hade tillåtit honom att efter annons få ställa svarena dit, visade mig dessa; hvilken brokig samling och från dem man skulle minst anat. En del obrutna. »Han skulle ännu förtjena mycket pengar om han skötte sig, men det hindrar — krogeu upptar mesta tiden.» En som var bland de mest förlorade har jag fått heder utaf, är nu ordentlig arbetare och intresserad af att spara.» Se der bevis för sanningen af min uppgift, blott någon vill intressera sig för dem, finnes möjlighet att hjälpa mången.

En del logerare som hafva till specialitet att genom bedrägeri lefva på godtrognas enfald, skriva om nätterna tiggartistor bref med beskrifning om diktad nöd och osanna adresser, hafva bibeln uppslagen på bordet, för att under skral och dryckjom citera lämpliga ställen. Ingen bok har så till alla slags olika ändamål missbrukats, som den kära bibeln.

Sedan finnas läraktiga barn ur usla hem att tillgå som bulvaner. En person mötte en gallsrikande pojke, hvad står på? — »Är från landet, skulle leta reda på syster min och har tappat bort adressen, har inga pen-

gar. Se här till nattlogi och pengar till hemresa per ångbåt. — Tacksam. — Snart efter i teaterfarstun påträffar sagesmannen pojken, som säger till andra: »se der är gubben jag lura, härom qvällen». Rasande sprang han barhufvad efter pojken ända till statyn, hvem hinner i fatt en pojke. Polisen varskodd af erfarenhet gör det aldrig. Mitt barn, hvarför sitter du här på trappsteget och sofver? »Är så trött, varit ute och begärt orkar icke gå hem.» Men det måste du, kl. är nära 10 och sedan slipper du icke in. »Porten stängs aldrig der vi bo i Vasasta'n.» Äro ni många i hemmet? »Mor och två syskon, den minsta sjuk. Far är död, styffar är på Långholmen för mened. Mor säger att jag skall gå till Ö.» Vi ska' fråga om du får åka med spårvagnen. »Men då vore droska bättre.» Hon var åtta och ett halft år.

En flicka gick gråtande i Humlegården och letade efter en tappad 25-öring, fick en af en förbigående, gick en bit längre och fortsatte tills nr 1 påträffade henne och prejeriet slöts den gången.

En handlande i en fattig trakt sade att i de 7 åren han varit der igenkände han samma barn som alla åren gått och begärt. Visste intet om skolgång. Men hvarför då uppmuntra tiggeriet? »Är tvungen för kundernas skuld; finnas de som uppmåna en att ge barnen.» Fråga de kunderna ora ni har större skyldighet dertill än de, bed dem gifva, skall äfven ni göra det. »Då förlorar jag kunderna.» Kan folk ha så förvända rättsbegrepp? »Ja när det gäller att ha anspråk på andras fickor.» — Bad honom och flera att anteckna antalet tiggare per dag och uppskrifva deras adress samt gifva välgörenhetsfören., att som en statistik i tidningarna låta allmänheten se om anspråken på handlande äro berättigade och att på så sätt intressera allmänheten att förmå den att göra sig underrättad om behöfvat förefinnes att der hjälpa; icke eljest.

Välgörenhetsfören. har gjort sig väl förtjent af St. tacksamhet ensamt om den kunde stäfja yrkestiggeriet, vare sig af barn eller äldre. Allmänheten gör sig ansvarig i tiggeriets ökande, att ge utan att underätta sig om behöfvat.

På en af mina vandringar inkom jag på en gård der en del qvinnor med barn på armen och barn i kring sig sågo upp åt huset, derifrån skral och svordomar hördes. Hvad står på. »Åh intet ovanligt här i fattigvarteren, det är en man som slår hustrun därför att hon icke vill hysa liderliga qvinnor och derigenom försörjafamiljen.» Men att ni inte klaga? »För hvem? Polisen säger att det är inne på en gård, rör dem ej. I söndags qväll, ty på sabbaten är det värst, skulle en hyresgäst ut och försöka mota dem i väg. De slogo honom i stengården, så att ögat skadades; då anmälan gjordes blefvo de prostituerade ålagda att hålla nattvakt, men lifvet fortfor lika dant. Nästan alla som ska kontrollera de prostituerade hafva fördel utaf att icke vara så noga.»

Men så klaga då för värden. »Så sker ombyte på hyresgäster, icke på de prostituerade. Dylika hus äro så illa kända att hit inte flytta andra än dem som ta dessa inneboende. Hvarje dag året om stannar ölutkörarn här, likasom han på krogen lemnar, så levererar han här.» Är således lönkrögeri, men polisen? »Finnes någon som vill beifrat, ha de fint väderkorn och intet synes till; andra bjudas.» Hvad föranleder nu uppträdet? »Här äro de besökande som de andra alltid fulla; familjefadren uppretad mot grannarne företog sig att midt i natten slå på vindsdörren så, att alla husets innevånare skulle väckas. Då klagomål gjordes affördes han till polisen; hemkommen härifrån är det som han nu ska hämnas på hustrun och slår henne.» Och uti detta elände få ni lefva år efter annat? Ni äro ju troende känner jag igen. »Vi äro ju bevarade, men svårast med barnen, som alltid äro nyfikna.» Att ni icke flytta? »Vi äro fattiga, bo billigt och få anstånd med hyran.» Men hvem eger då detta näste? »En troende, förmögen enkefru.» Omöjligt. »Så är det dock.»

Gick så och anmälde förhållandet till predikanten och hon blef utesluten ur församlingen. De frikyrkliga böra därför af egen sorglig erfarenhet hafva lärt sig att blifva mera fördragsamma mot statskyrkan.

Är gossen genom tiggeri förderfvad, står honom som vuxen herberget öppet och på så sätt kan rent

af en brottsling ammas upp genom samhällets försorg. Det finnes sorgligt nog intet godt som icke kan missbrukas, så äfven med herberget. Med vårt kalla klimat är det en skyldighet att hafva ett herberge för husvilla. Kontrollen skulle skärpas att det icke stode öppet annat än för den behöfvande, icke för hvem som helst. Mottoges ynglingen icke, tvangs han att söka arbete.

Då fråga var att i en kristlig förening göra en fattigbjudning, anmärkte jag att i stället för att ge kalas åt ett fåtal, vore bättre att med enkel kost bespisa ett större antal, svarades: »så kunde ske på landet, men St. fattiga äro mera granlaga, ömtåliga». Utgår välgörenheten från den åsigten, att fattigdomen är olika i staden och på landet, då är icke underligt om förmättna anspråk här uppstå.

En dag tilltalade jag en ung arbetare med oförderfvadt utseende, »Om jag hade några ören skulle jag köpa.» Men jag skall gifva eder något annat i stället, anvisning på vägen till Jesus, vill ni icke söka honom? »Har nog försökt, men jag kan icke; har en troende syster som dagligen beder för mig.» Vill ni ge mig ett löfte att i afton gå till Kristna Arbetarföreningens bönemöte, skola vi der träffas? »Lofvar det för er vänlighet mot en arbetare». — Sökte så predikanten och förberedde honom på möjligheten att vinna en själ. Ynglingen kom tillstädes, var plåtslagare; då jag sade att han säkert i sitt yrke icke hade att påräkna någon som sökte Jesus, svarade en närstående: »jag är yrkesman och skall blifva honom en broder». — Efter predikantens ord hade han knäböjt och synt berörd, samt syntes ynglingen kunna vinnas för Gud och lofvat börja ett nytt lefverne. — Efter 8 dagar sökte jag honom efter uppgifven adress, hade flyttat. Sökte mästare för att skaffa honom arbete, då han sagt sig skola ut och vandra. Fick så reda på bostaden, men nu var förhoppningen slut. Morgonen efter mötet hade han lycklande omtalat huru de läst öfver honom, och att han från bönemötet, der han gäckande knäböjt inför Gud, gått till directa krogen.

»Men hvarför arbetar ni endast för karlar»? Derför att en förfallen karl är den hjälplösaste människa som finnes, duger icke till något. En fallen qvinna kan skura golf, diska m. m. »Men betänk hvad elände han kunnat orsaka, förfört, nekar, undandrager sig att hjälpa.» Har talat vid predikanter. »Hvad hjälper det, de äro karlar och då är deras dom fäld.» Eva var ju den som . . . »Snygg karl den der Adam, *qvinnan du gaf mig*, att skylla ifrån sig och så göra de än i dag. Hvad har en far att säga om sonen förför pigan? Modren kör henne på porten. Kanske för att ytterligare i sin nöd falla och fadren — ja, hvad skall han säga? Har sjelf varit lika dan.» Men så tag då reson . . . tager icke reson när fråga blir om karlar, äfven om qvinnan är svag nog att vika, så är hennes straff nog genom följderna hon får lida. « Ni tror således icke att qvinnan kan förläda. En ung, kysk karl, ty sådana finnas dock — »icke en enda» — som ville så förblifva till sitt giftermål, blef förlofvad, men märkte snart den frestelse han var utsatt för, bröt förbindelsen. Hon var snart förlofvad med en annan, felsteg blef snart känt, verlden bröt stafven öfver honom, men jag visste nog hvems felet var, sade han.

Det är att tacka Gud för ett godt utseende, men hvilken fara det innebär. Huru mången har icke fallit offer derför. Till en stor stads förbannelse hör äfven detta. Hört af polisen att de flesta fallna rekryteras bland fabriksflickor, klen aflöning och så förespeglas de af kamrater huru lätt det i St. är att förtjena pengar. Låter otroligt, men lär vara sanning att mödrar finnas som sjelfva om aftnarna gå ut med sina döttrar för att inöfva dem i yrket. — Ack huru mycket skylles icke med orätt på satan här i verlden.

Liksom icke människan har nog af sitt eget kött!

Efter ett sedlighetsmöte, der man hoppats det bästa af vänligt tillmötesgående från vederbörande myndigheters sida varnade jag mot sangviniska förhoppningar som snart gäckades af de underordnade, som hafva intresse af status quó; gjorde ock med min skrift

besök å byrån. Fräste en patrullerande polis i ämnet, de voro fullkomligt främmande i saken, kände icke till något, icke ens till om förordning fanns; endast om de förde oljud att ge en varning. Tror nog att allmänheten sjelf gjort en sorglig erfarenhet i ämnet, huru synnerligast mötande fruntimmer blifva bemötta med ord som icke kunna återgifvas. Det var en mottagningsdag så att dörren var stängd, men blef genom välvilja insläppt. Jag skulle önska federationen på så pass nära håll finge höra sina klienter, hvars talan de föra, der saknas icke åskådningsmateriel som ju är nyttig. Karlarne sutto tysta vid sina skrifbord, hvar till skulle svaromål der tjena. Jag blef tillfrågad huru jag kommit in, genom dörren, »är ju stängd» — men dock är jag här. Fick bekräftelse på min uppfattning. På krogen bland fulla karlar har jag icke varit rädd, men att se qvinnan i sin förnedring, svordomar från unga läppar öfver att bli förhindrade i sitt yrke m. m. var hemskt. Då federationen väntar sig så vackra resultat af reglementets frigifvande, borde förhållandet före reglementets införande hafva varit godt, men i stället säger ju erfarenheten att det var ett nödvändigt ondt att försöka tvångssystemet. Äldre folk minnes väl — åtminstone på landet — alla dessa näslösa stackare man fordorm såg och nu inga. Målet, frigörelse, är utomordentligt vackert, men det vinnes genom Kristi magt att bekämpa synden, icke genom några förordningar. Resultatet från Norge låter nog visa sig i sinom tid.

Mötte en dag tvenne fruntimmer, den ena med det bästa, rent af ädelt utseende, hon köpte skriften. Af en förbigåendes blick fann jag mig föranlåten att fråga om det var en dam, »ja det såg ni väl.» Var tacksam och glad att traktaten kommit i hennes händer. Då jag vände mig om låg den kastad i rännstenen.

Af en troende som upprättat ett Magdalenahem hörde jag att den svåraste der varit intagen, som trotsade alla försök varit en fjorton års flicka.

Pastor Kayser omtalade i en predikan att i en qvinnostrafanstalt i Tyskland en nyss intagen sexton-

åring högljudt snyftade under aftonsången. Det antogs hon var berörd af gudstjensten, tröstades, men grät allt mera; svarade »skulle jag ej gråta som nu sitter här, då den andra ungdomen samlas i danslokalen.»

Till heder för edert kön får jag säga att kvinnor sällan öfverlasta sig. »Jo vackert ock, var nyss en här på magasinet som var ankommen, för att byta till sig öl för de der pinnarna hon tagit vid bygget.»

I en familj der frun gick efter kläder att ge tigerskan stal hon under tiden en dyrbar sak. Uppläcktes genast, gick efter för att se förloppet. Pant-satte både det erhållna och stulna, så till krogen.

Hvad nytt är detta ur slöddrets historia? Se här från den fina världen. Ett elegant par kom efter en »finare» supé högljudt gående i trakten af G. A. torg, der liksom å närbelägna gator de boende lära nattetid besväras af det gentila slöddrets skrål. Detta pars beteende var också sådant att polisen måste ingripa och föra dem till polisstation. Der blef uppträdet än vildare, han skulle göra åtal mot olaga häktning af en främmande makts representant, hon, gemålen, slog ikring sig med paraplyen. Slutligen om de kunde styrka sin identitet, eller om man befarade sig ha gjort ett missgrepp, ty det finnes folk som anses stå öfver lagen, släpptes de. Det var prins — med gemål. På nyktrare besinning blef angifvelsen inställd.

»Onda människor kunna göra goda gerningar, men endast ett godt träd kan bära god frukt.»

Hudson Taylor.

Der synden endast kräfdes sitt eget offer, hvad lisa läge icke deri, men dess följder gå till tredje och fjerde led. Den väckelsepredikan öfver texten, »hvad som sås i köttet skall skördas i köttet,» som erfarenheten dagligen predikar för oss på våra gator, den ljuder sorgligt nog förgäfvets.

»Föröker eder och uppfyller jorden» har icke af vördnad för ordet varit det bestämmande för menskligheten. Men då nu menskligheten mer än förr börjar oroa sig öfver sin tillvaro, borde för individen

ansvarighetskänslan göra sig gällande. Den som är medveten om laster eller brottsliga anlag borde ålägga sig celibat, tukta köttet, för att icke framtidens lidanden genom honom skulle ökas. Af de pessimister som förbanna sin tillvaro borde man äga rätt att fordra, om de voro konsekventa, att icke öka samma förbannelse för olyckliga varelser efter dem. Finge individen blicken öppen för denna angelägenhet, menskligheten hade då gjort ett stort framsteg i realiserandet af sin bestämmelse, det ondas undertryckande. — Hört om talas en prest, i hvars slägt hypokondri var ett arf, att denne försakade familjelifvets lycka hellre än att fortplanta ett lidande till ofödda släkten. — »Det hade varit den menniskan godt, om hon icke blifvit född,» må tillämpas på ofvanstående.

Kom ihåg du som i unga år ännu kan med hopp om framgång börja ett nytt lif, vet att »frestaren lägger snaran der du minst förmodar faran»; att dina barn få pligta för dina synder. För drinkarens, vällustingens, frässarens barn framträda följderna mest härjande först i det 24—25 året. Huru många unga, oskyldig hustru får icke lida följderna af hans synder, som endast läkaren förstår och mannen vet, men saknade samvete att draga henne in uti. Det är en tredje som äfven vet det, Gud, och hvars dom icke uteblir, om man ock för stunden lyckas döfva samvetets röst.

Gudakärlekens mysterium kan jag ana, sonens sändande att förlösa de arma fångar ur satans välde, men Guds långmodighet och tålmod med sina förvillade barn är ofattlig. Skall hans vrede utgjutas öfver de förhårdade i proportion till hans erbjudna nåd i denna tiden, så blir den förfärande. Stån der för icke emot inbjudningen!

Sociala missförhållanden.

«Hvad synes eder?»

I denna tiden finnas af båda könen de som emot Guds ord besluta sig att afstå från hvad naturen afsatt dem till, välsignelsen af ett eget hem, familj. Och hvarför? emedan syndens följder visar sig deruti att kvinnan icke vill underordna sig hvad Gud afsatt, att mannen skulle vara hennes öfverhufvud, emedan mannen i olyckliga äktenskap har missbrukat denna försynens afsigt med honom. Kvinnan kan ofta nog icke ära honom som sitt öfverhufvud, då han missbrukar sin myndighet. Deraf denna äktenskapliga slitning, derunder ingendera parten vill med öfverseende och aktning tillmötesgå den andras berättigade fordringar. Det är syndens följder, brist på kärlekens uppoffrande sinnelag, hvarunder vi lida. Nästan allt är i denna tiden en konventionel lögn under afguden bildning, som utan kristlig pligtöfning alstrat anspråk utan duglighet. Bildningen, öfvercivilisationen har mynnat ut i en njutningslusta, icke ett medel att sprida ljus kring sig, utan blott till egoistiska syften. Bevis är splittningen mellan öfverklass och underklass. Den senare har genom upplysningen lärt sig ana eget menniskovärde, gör derföre anspråk på att likaställas. Hos underklassen saknas der likasom i äktenskapet den kristna andan, som utjemnar missförhållandena. Således, hvart vi se möta vi syndens följder, vare sig hos individen eller i sociala missförhållanden.

Denna missbelåtenhet med sin ställning som utmärker vår tid, bringar oss som folk till vanmakt, alstrar feghet och undergång, vare sig moralisk eller ekonomisk, oftast båda delarne. Vi skulle icke ensamt se på bristerna, utan med tacksamhet erkänna det goda vi äro i besittning utaf, jämföra oss med dem som stå under oss på samhällsskalan, så minskades för att icke säga utdoga denna förfärande afundsjuka, som likt kräftan griper omkring sig. «Hvad hjälpte oss om vi förvärfvade hela världen, men toge skada till vår själ.» Om jag vore kung eller lumpsamlare, jag hade ju dock mig sjelf, *mitt sjuka samvete, min synd*

att dragas med. Nej det är högre vårt mål än detta ändliga. Vi hafva en själsläkare som botar vårt sargade, beklämda hjerta, om vi blott tillitsfullt sökte honom. »När jag hafver dig Herre, frågar jag efter himmel och jord intet.»

Konung David utbad sig en bön af Gud att blifva bevarad både från fattigdom och rikedom, han visste att bådadera voro honom en fara; den är så för oss alla än i dag.

»Fattige hafven I alltid när eder», men han »som icke hade något att luta sitt hufvud emot» som han kunde kalla sitt, han adlade genom sitt arbete dock fattigdomen, därför kunde han säga att »den som icke vill arbeta, skall icke heller äta» — han sade äfven »synda icke mera, ty eljest kan hända dig något värre.»

Näväl, lättjan är icke den en synd? Man är så van att se lättja och frässereri följas åt, att man har glömt att båda äro synd. I vår tid har nykterhetsifrandet nästan blifvit en fanatism, det är som om ingen synd funnes mer än superiet. Jesus sjelf syndfri anför fariseernas ord, »kallar mig drinkare och frässare»; men han begagnade drufvans saft, icke sprithaltiga vinet. Man skilje på bruket och missbruket, som blir synd då det blir begärelse och då är fördömligt. Men orden håll dig sjelf kysk och intet orent, intet besmitteligt skall inkomma i Guds rike, äro alltför mycket förbisedda. I vår slöa tid är man nöjd om ett täckelse är bredt deröfver. Äfven om säret svider att vidröras, icke minst för de troende, duger det icke att slå sig för sitt bröst och säga att allt är välbestäldt. Skola orden tagas efter betydelsen *intet orent, intet besmitteligt*, så finnes icke annat än reningen i Kristi blod för att blifva rentvagen. Det hjälper icke att lita på Guds kärlek utan fly till försornaren, in i försoningen, i Jesus. »Gud föder hvarje sparf, men han kastar icke födan in i boet. Ja, tänk på detta du late! Gud välsignar arbetet, men göder icke lättjan.»

V. Scedelius.

Lättjan är roten och upphofvet till allt ondt. Just de förfallna lida mest deraf, de äro försoffade. Man talar om en fallen qvinna men icke om en fallen karl, en grym orättvisa. Jag är en fallen karl, befarar

jag har stort sällskap, men just till de kränka har Jesus kommit. Han önskar intet högre än att vi på lydnadens altare skola lemna oss, för att blifva helbregda. Tro, det är att låta Gud begagna sig för hans ändamål. Just därför att jag fått komma till Jesus, vill han i sin godhet använda mig som missionär bland mina fallna bröder.

Bland samhällets parias äro lumpsamlarne en aktningvärd arbetarekär. Hvarje på ärligt sätt utfördt arbete borde aktas. Har du betänkt hvad det innebär att gå med en sur säck på ryggen, som gör honom våt ända in på kroppen och detta äfven i strängaste köld? Att gå ur hus i hus och samla dessa skräden, hvarmed de knappt kunna lifnära sig. Huru stor tror du förtjensten är? 35 öre pr dag! I lyckligaste fall på längre dagar 50 öre. På måndagsmorgon tackade han för en smula mat, hade icke ätit något sedan lördagen; på min fråga hvarför icke, svarade han att man måste svälta på söndagen, hade då ingen förtjenst och kunde icke lägga ihop till dagsförskott. Han undvek härberget annat än i högsta nödfall, betalte nära Jerntorget 25 öre pr natt, hade då 10 öre öfver till en ankarstock, hans vanliga föda för dagen! Hörde du, du som klandrar din måltid året igenom. Och dock är lifvet dem kärt. Heder åt »myrorna» som tänkte på dem till jul. Jag beder, bjud dem ibland en kopp kaffe, du får *icke mindre* för det.

Många samhällsförbättrare hafva under olika förhållanden gifvit recept för fattigdomen och dess följeslagare eländets afhjelpande, men det gifves icke mer än ett, det är Kristi efterföljelse, korsens tagande.

I vår tid finnes en lära mindre väljudande i deras öron, som makten hafva, socialismen, men jag tror att äfven den har en mission att fylla, nemligen att bekämpa lättjan. Det är dock icke småsaker detta att alla för sin existens måste vara likställda och att alla måste arbeta för sin tillvaro. Om någon antager att dessa mina ord äro en fras, får jag svara nej. Genom Jesu lära om kärleken till nästan, »mitt är ditt», kommer man till kristen socialism.

Jag tror att i Guds hand är socialismen ett radikalt medel för att straffa en sjelfvisk, egennyttig

verld, som icke vill låta sig rättas. Guds tålmod kan redan i denna tiden få en begränsning, han har kastoskofveln i sin hand; en klass i sänder har han anförtrött uppdrag att fylla, turen synes nu vara kommen för Gud att begagna sig af de ringa i samhället.

Socialisternas tvärsäkra åsigt att just de skola utrota kristendomen kan till deras häpnad en dag slå fel, men de befinnas i stället hafva varit marionetter i hans hand för hans planers genomförande. Hvad skulle Jesu lära hafva att frukta af socialismen? Han var ju förtrogen med lidandet och armodet, predikade ve öfver de rika och fariseerna, men förkunnade barmhertighet för de fattiga; i dag är eder ett nytt budskap gifvet. »Jag är icke kommen för att stifta frid på jorden utan strid.»

Gud begagnar sig understundom af det onda för sina planers genomförande. Profetens ord kan uppfyllas snarare än vi skulle önska, äro beredda. Den dag kan tänkas att dessa stora städer äro sprängda att profetens ord kan uppfyllas, att en hvar sitter i sin egen hydda och vid sitt eget fikonaträd — lofvande Gud: «frid på jorden och människorna en god vilja.»

Betecknande är att katolska prelater, som alltid hafva fint väderkorn, börja kurtisera franska republikken, till alla rojalisters fesa. »Menniskan är ett sent begrepp i historien.» Denna Rougemontes sats förändra socialisterna nu till — »kropparbetaren är ett sent begrepp i historien», och kanske om 150 år har katolicismen äfven erkänt då ändrade, nya förhållanden. Och vi? vi traska efter i sinom tid. Icke skall man begära att våra *senators* flertal skola hafva en öppen blick på förhållandens kraf. De sitta vid de egyptiska köttgrytorna och glädjas åt »systemets» ofelbarhet; hvem fäster afseende, då man är maktens innehafvare, på packets fräcka anspråk? De hade godt medan de lefde. Ah, hjernfoster. Folkets röst, Guds röst det är historiens dom, fäller utslaget.

En del af våra predikanter, som hafva bättre vilja än förstånd, förstå icke att de hafva en fostrande värd sig uppdragen, att det är kristna karakterer som skola danas. Den sedliga lagen är ofta ett terra incognita.

Låt detta kristna folk blifva medvetet af sin harmoniska, individuella makt som de genom Kristi anda skola danas till genom det fördolda, inre lifvet, och det yttre, det politiska faller dem till af sig sjelft. Lida och bida och Guds-riket tillväxer redan här i tiden.

Ty hvad är att blifva harmonisk? Att öfverbevisas om synd, under andens ledning få själsögat öppet för hvad deruti är skadadt eller förstördt, beroende på syndagraden, under Kristi lydnad och ledning få hjertat i blodets renadt, stärka och värna den svaga, ömtåliga brodden, för att tillväxa under andans tuktan.

Om man betänkte att uppfostran afser att uppväcka anlag, som naturen med slösande hand gifver och egnade sina barn i bön och föresyn åt Gud, blefvo dessa samhällsnyttiga människor, i stället att i verldslig fåfånga drifvas i enbart intellektuel uppfostran, arbetar man i stället på att förstöra alla anlag; gör dem platta, intetsägande. Resultatet visar sig på ett allt utom glädjande sätt i en njutningslysten, fåfång ungdom, som har endast ett mål, att med minsta möjliga arbete och försakelse lefva på andras bekostnad.

Vi hafva af våra förfäder i arf bekommit fosterlandskärlek, sedlighet, redbarhet, andras och egen aktning och hvad lemna vi våra efterkommande i arf? Skuldsättning, den eskildes, som kommunens och statens, som och med ett annat namn kallas nationalrikedom. Vi hafva som folk lefvat för fort, vi skulle i ett nu blifva rika, utan att betänka att man därför måste arbeta och försaka. Låna är godt och nyttigt till förkofran, men låna för att lefva upp kapitalet, som så många i våra dagar gjort, likasom kommunerna, det medför straff.

Att söka höja komunal- och nationalandan, hvem tänker derpå; vi äro kosmopoliter. Att fjeska och festa för utländska herrar kreti och pleti har man råd, som till tack håna hela landet. Ett fjeskigt folk som för en kär monark festar och som minne lemna förökade debetsedlar, som valuta till dem, som icke fått vara med, annat än som hurrabasar, det är nutidens dagsländelifs historia.

Men nöden, verkligheten? fräcka människor som aldrig äro nöjda, man har väl aldrig gifvit så mycket som i vår tid — och detta skulle hjälpa att höja ett folk, som endast lefver för dagen; förresten, hvad har arbetarn för framtid; i detta nu? De bästa emigrera, en del går att likt kreatur slafva i Danmark eller Tyskland, heldre än att upparbeta den egna jordtorfvån i Norrland — som vi äro för fattiga till.

»Det Svenska folkets historia är dess konungars.»

Sorgligt nog att i nutiden nödgas vara konung på det vilkoret.

Sic transit gloria mundi.

Men Guds ära består och de som på Honom tro.

Nöden och dess handhafvare

»Om de tiga, skulle stenarne ropa.»

En dag vid Mälartorget frågade mig en försäljerska om jag kunde skaffa henne rättvisa, och flera göra så. Var enka med sex små barn och lofvad från S:n derifrån hon var att, för lättare utkomst hitflytta, skulle hon få hyran betald i 1 år, d. v. s. tills hon här fått hemorts rätt. Det sista halfåret hade löftet icke infriats. Tillskref ordföranden och sade att derest icke löftet infriades inom 8 dagar, då hon saknade egna medel till hyrans gäldande, öfverlemnar jag saken i myndigheternas händer. Fick undvikande svar, men dock ett erkännande af facta, som öfverlemnades till fattigvårdsstyrelsen.

Som detta är allt för vanligt beteende å kommunernas sida att blifva qvitt egna skyldigheter, men vräka dem på St., är icke underligt om staden måste utföfva reciprocitet. Den blir stundom hemsk denna förföljelsemani, dervid de stackars fattiga kunna som vilda djur jagas af myndigheterna, sändas med fångskjuts land och rike kring. Deras förbrytelse behöfver icke vara större, än att ha uraktlätit skriva sig

på den ort dit de inflyttat och icke der kunna försörja sig, eller att fadren sjuknat eller dött och familjen kan vara tillspillogifven om den icke har klara papper.

Det gifves säkerligen ingen värre belägenhet än den att beklåda ledamotsskap i en fattigvårdsstyrelse för den som har hjerta. Genom att ständigt höra om nöd förhårdas hjertat lätt, ty allt här i världen kan man bli slö för, blir en vana, så mycket förr med den som blott har för princip att hålla igen plånboken. Jag har påträffat dem som sagt sig setat i fattigvårdsstyrelsen 20 år, anföra detta som skäl att ingenting gifves. Hvad är detta för bevis? Derför att han utan ordnar af stadens medel, icke är derför sagdt att han som individ uppoftar något. Lika svar lemnas af tjänstemän, »af princip gifves intet»; svarades i stället, om det är sanning, »min vän, jag har ingenting att gifva bort» — det vore ett tal som den fattiga förstår, men en hungrig mage förstår icke tal om principer. »En viss sträffhet i sätt vidlåder gerna dem som hafva något att säga öfver de fattiga. De komma blott i affärsväg i beröring med menskliga själar.»

Robertson.

Hvad som talar till vederbörandes ursäkt är att de fattiga äro ofta så litet sanningsenliga i sina uppgifter, brodera ut sin belägenhet för att lättare bli hjälpta, »oss anse de så fattiga att det icke är värdt hjälpa oss». Då man forskar efter den uppgifna källan, hafva orden aldrig fäls af myndigheter. Deremot står hjertlösheten fast, då dessa hafva gjort ett fynd i hemortsfrågan.

»Relativa antalet understödstagare i St. är icke obetydligt lägre än i de 3 i folkmängd närmaste städerna och jämväl lägre än i rikets städer öfver hufvud.» I sanning föga hedrande för St. stads fattigvård och föga att berömma sig utaf för en legal myndighet; att bidra till nödens ökande i stället att arbeta på att minska den.

Mig sades en dag i en butik att ett mer än vanligt fall af menskligt elände blifvit känt, der fråga gälde om hungersdöd för en familj på 4 personer, moder och 3 små barn. Hon var prostdotter, mannen haft egendom, men gått för honom som mången

annan i denna tiden, resan utför. Skulle i likhet med så mången annan förlorad existens hit att bli agent, gick så allt fortare utför; efter att ha bott här i 3 år, pantsatt hvad som fanns öfrigt af ett vackert bo, anhöll han slutligen men förgäfvos att bli ölutkörare, fullt öfverallt. Reste så den 15 Sept. till Amerika lemnade hustrun 15 kr. och hyran betald till den 1 April. d. å. Dessa 15 kr. jemte det lilla öfriga som fans kvar att pantsätta gick snart åt, allt pantsatt intill sängkläderna, hennes och barnens gångkläder. Fanns dagar då de intet hade att äta. Af köld och svält insjuknade 2 af barnen, en 5-åring och en 8-åring, i lunginflammation och lungkatarr, spottade blod. Af behag fanns då icke mera än enmanssäng med halm uti och 2 pinnstolar. Satan intalade henne att förkorta lifvet. Hade icke för grannarne nämnt sin nöd. Sjelf gick hon klädd i kamkofta och underkjol, som icke hade värde att pantsätta.

Fick som räddning anvisning på rote-man, han kom, såg och sade: att — *större fattigdom hade han sett, han kunde ingenting göra, de hade ingen hem-orsrätt här, måste hafva fattigläkarintyg.* Denne åter sade att fattigdomen kunde en hvar se, hade icke sett så magra barnskelett, ryggraden stod som sprättbågar. Då anmodades skyddsföreningen att ingripa.

Genom polismästarens anvisningar fick jag julafton hjälp från välgörenhetsföreningen. Hon hade till jul stått uppförd på lista att få ved, men därför att rote-mannens infyg saknades fick hon ingen. Utverkades fattigvårdens understöd, men derigenom väcktes sof-vande björnen.

Hon uppkallades, tillsades att efter omständigheterna voro så ömmande skulle hjälp genast gifvas, eljest icke ges förrän 14 dagar sednare, *fick 8 kr. hade bara att lemna qvitto.* Efter tacksägelsen, underrättades hon att så snart barnen tillfrisknat, skulle familjen sändas till fattighuset i S. socken 1 mil från Ulricehamn. — Pengarna vägrades återtaga och process pågår nu, allt så formenligt och lagligt som möjligt. Att med tillmötesgående komma emellan, tillåta den fattiga bo kvar, med intyg om understöd från annan kommun, kommer icke i fråga. Detta rörer ju blott

de fattiga, de hafva ju ingen målsman; jo en, Gud. Sedan denna myndighets lagliga åtgärd vidtogs, ändrades de underordnades åtgörande. *Ändrade signaler*, det behöfs icke mera. Traktens diakonissa, som förut varit deltagande kom nu och sade: det vore oförskämdt tiggeri för henne, som icke hade hemortsrätt här. Modrens gråt och förtviflan att med barnen sändas till en fattigstuga 40 mil härifrån, hvad betydde det. Bäst hon gäfv sig i väg, här funnos flera fattigare än hon. — Har ni betänkt, min barmhertig hetssystem, ansvaret för hvarje sáfängligt, kärlekslöst ord?

Lyckligtvis finnas de som icke taga hänsyn till orsaken för nöden och beskärma sig deröfver, utan som afhjelpa nöden. Fru M. får i lång tid gå till en embetsmannafamilj en dag i veckan att få rikligt med kost med sig till barnen, och äro der fattiga från 6 andra hem dessutom. Om de äro rika? ja på barn, hafva 10 stycken, men välsignelse följer. Hvaruti låg det oförskämda? Att 3 personer togo sig den arma, värnlösa an, sökte förekomma hungersdöd för 4 personer, som vissa dagar endast hade vatten, andra litet kokta gryn att lefva utaf, dessa värmda på plåt, panna fanns ej kvar. Nå de rika bidragen? Min barmhertighetssystem; då detta skrives kan ännu icke 5: åringen lemna sängen af brist på kläder, modren har icke pengar att lösa ut klädpaltorna med.

Icke nog med detta! Hon har rik styfmoder här i St. som låtit detta passera *utan hjälp*, ehuru bref på bref skrefs; *klara papper* efter arfskiftet. Sände till julafton en fläskkorf, half sylta, liten panna att koka uti, liten leksak till hvar barn och en andaktsbok ur fadrens bibliotek. Hade *icke* gift sig mot familjens vilja, *icke* lånat en krona af dem. En af dessa åberopade 3 personerna lyckades i medio af Jan. uppväcka samvetet så, att löftet gafs om 10 kronor i månaden, »men icke skriftligt». Nu är af en annan auhörig ytterligare lofvadt något mera.

Blodets röst? Bah! *Klara papper*; ja de behövas inför Guds domstol, och dit ha vi ju så rysligt långt. Min vän, vet du om du lefver i morgon? — »Förmodligen några som återigen lefvat öfver sina tillgångar».

I en aktningvärd arbetarfamilj jag vet skattar mannen sig lycklig om han för hvarannan söndag kan lösa ut sina snygga kläder från pantinrättningen, att gå med dem 30 dagar om året. Ändock aldrig klagan, utan lefva ett förnöjsamt lif. Då hustrun skulle få 5:te barnet sade hon, att icke som gift hade hon kunnat skaffa sig så mycket kläder som det året, hade köpt sig för 3 kronor kläder.

Har du någon bror? »En, gått och läst». Hvad gör han? »Ingenting». Far? »Ingenting, är murare har intet arbete». Mor? »Ingenting». Är det då du som genom att tigga försörjer er alla? »Ja». Barnen sändas att tigga, man blir slö, lättjan tar öfverhand glaset tillgripes att glömma sin tillvaro, barnet hemkommer med för litet pengar, man slungar ett vedträd med en förbannelse mot barnet, kan träffa under eler i ögat; ville icke så illa. Eller man skrifver en lista, bedrar roteman eller söker bedraga någon att få ett intyg, någon samarit gör besök; tillskänks erhållna traktater kastas fram på bordet och man skrymtar sig till en gåfva. Man tror sig ha gjort en god gerning och efter en slungas: »snåla läsarpäck som icke ger en mera, sjelfva tigga de ihop och behålla största delen sjelfva», — äfven om de inskränka sig till det yttersta för att kunna hjälpa. Deras bön är kanske, k. Gud måtte mitt hjerta icke förhårdas i denna dy af bottenlöst elände, detta bedragande att lefva på andras bekostnad å ena sidan, och å andra denna förfärande egoism att blott lefva för sin egen tillvaro, sina egna nöjen, utan att tänka på medansvarigheten att bidraga till att undanrödja eländet.

Tror du att vi lyckligt lottade hafva någon ansvarighet? Kom icke med svaret att I gifven pengar, dermed höjes icke ett fattigt förfallet folk, som förlostat tro och tillit till Gud och sig sjelfva.

Helt visst hade de fordna slafvarna det bättre, ty de hade en egare som var intresserad af att de åtminstone föddes i likhet med kreaturen, än de fria elända i vår tid.

Ur de maktgandes synpunkt är det förmätet, fräckhet att de lägre lagren vilja höja sig ur sin underordnade, djuriska belägenhet. Om du viste arma,

förnedrade folk huru nära friheten, den andliga friheten ligger dig, i Jesus som icke högre önskar, än att få frälsa dig. »Tjena Gud, vare sig du är slaf eller fri.»

På soldathemmet, der jag en gång frågade en mycket högt uppsatt militär om han eller någon af dervarande kunde ge mig anvisning på plats åt en husvill som under vintern blifvit troende, var rädd då herberget skulle stängas om han icke finge stadigt arbete utan återgå till schåarne, att han genom deras umgänge skulle bli en affälling; var en f. d. gardist, som sådan försupen, hvarför ingen ville taga honom. Ingen viste någon plats, men ansågs att detta lämpligare borde sagts i enrum. Jag åter ansåg att de unga gardisterna borde i stället se sina föregångare som ett varnande ex. Vid utgåendet tillfrågades jag, om det var min son den der förolyckade, nej. Otaliga ex. har jag haft på det samma, människor äro så ovana vid att någon oegennyttigt gör något den ene den andra, att det är dem ofattligt. Det skulle icke vara så. »Genom kärleken tjenen den ene för den andre.» »Jag är så rysligt ond på dem, men kan ändå inte låta bli att hjälpa dem.»

De husvillan i polisens herberge, som blifvit min specialitet att verka för, då på öfriga ställen framstående män äro styrelseledamöter, men dessa ingen målsman haft före mig, stå i allmänhet illa till baks inför allmänheten. Ett ofta hördt omdöme om välgörenhet är, att ju mer man gör, desto mera ökas fattigdomen. En naturlig följd af inneväranarantalets stora ökande. Hvad herberget beträffar, så finnes intet godt som icke kan missbrukas. Med vårt kalla klimat är det minsta staden kan göra att hålla ett sådant, då långt sydligare länder hafva sådana. Det är missbruket, kontrollen deraf som skulle skärpas.

»Menniskors godhet mot dem är stor, svarats mig, men der äro så många, som icke skulle finnas der.» Omöjligt, ingen som icke är nödd och tvungen ginge dit, med risk att få ohyra, men han hade rätt, han talade af erfarenhet. Fylfbultar som hafva hustru och barn lemna dem åt sitt öde för att lefva der. Ynglingar uppväxta i usla hem mottagas der, genom sam-

hällets omsorg att taga vård om dem, hemfalla de i lyckligaste fall till försvarslösa, om icke till brottslingar. En del landtbor begagna det som kostnadsfritt logi, då de passera St.

»Hvarför skulle vi arbeta då sta'n hyser och värmer oss, läsarne föda oss?» är betecknande för deras uppfattning. Genom mitt arbete fritar jag mig från att understödja lättjan, det är icke mer än hvad kristlig barmhertighet kräver att ge dem en portion gröt och mjölk 2 å 3 gånger per vecka under kallaste tiden och att en gång om året sätta en omgång rena kläder på en usel kropp. Det är allmänheten som så tanklöst, för att icke säga lättsinnigt gifver dem ymnigt med pengar, som alstrar tiggeriet till yrke. Om genom mitt arbete bara mat sättes fram åt dem, kunna de ju icke suppa upp den, linnat de få är stämpladt och lumphandlare ombedda att icke köpa. Några som då'n efter de fått nytt, vid syning befinnas utan, mottagas till straff der icke mera.

Vill visst icke missunna den fattige att få en slant, men den är oftast en frestelse i hans hand, som han icke kan motstå. Huru många af allmänheten ha icke sagt sig följt dem, då de gått direkt till krogen att ta en sup och så fortsätta dagen igenom; icke att samla på en gång att få sig ett rus, nej en pinne i sönder. En del gifvare har jag varnat, att de göra sig till medansvaringar i deras elände, att det vore bättre de gäfvö pengarne direkt till krögarn, så förstördes ej de stackars offren derigenom både till kropp och själ. Svarats »å de behöfva sig en sup de der stackrarne med». Man gör sig till handtlangare, gör sig till ett med satan.

Några dar före herbergets stängning tillfrågades, en yngling der om han ville lemna sig åt Gud, svarades: »prata om sån der förb — smörja när det är sommar och man kan reda sig sjelf». Då man försöker tala ett tröstens, deltagandets ord till dem om Gud, är det stående svaret, *har intet ondt gjort*; samvetets röst är dödad. »Finnes intet svarare än att öfverbevisa en menniska om synd.» Skall Gud döma dessa som icke begått brott, men genom slöhet äro andeligen döda, lika litet tillräkneliga som djuren, dömas såsom

tillräkneliga? Han måste det för sin rättfärdighets skull. Dock är hoppet om mildrande omständigheter, hvilka? under hvad förhållande han fallit och *redskapet*, den som frestat, skadat honom, förförarn narrat, bedragit honom; *denne som satans redskap, får upp-bära sina gerningars lön.* »Nej, visst förbannar jag honom, men hvad hjälper det; jag går ju ändå till h—t». I gamla libertiner, vällustingar, som går att utse edra offer af båda könen, betänken hvilken I tje-nen; byten om husbonde medan det heter i dag. Se här ett fall för sedlighetspolisen att verka. En familjefader fick bref från en ung flicka han förfört under det hon som biträde var i huset med begäran att få veta numret på sitt å barnhuset inlösta barn, anropade honom som endast en moder kan för att få se det. Hans skratt deråt! besvarade icke brefvet. Der han nu är skrattar han nog icke. Hvad satan skall vara nöjd med alla sina verktyg, sorgligt dock att det allmänna skall låna sig dertill. Vid recettens delning får staten, kommunen och staden bränvinsbeskattningen och den onde de förlorade själarna. Man himlar sig att i Australien samma lokal om Söndagarna begagnas till kyrka och hvardagarne till krog, men att slottskyrkan hvilar på krogens fina anhöriga, Cederlunds prima punsch, det smälter man.

Kan någon tro att det är Gud behagligt denna Judas syndapenning som det allmänna uppbär; ju mera det supes, desto större förtjenst. Man gör krogen snygg och inbjudande för att offren skola trifvas och ha det sundt, t. o. m. sofvel bjuda fariseerna på. Dock ligga verkningarna så nära i förökad fattig och fångvård, för att icke tala om förstörd huslig lycka och evig fördömelse.

»Hvem tvingar dem att supa, står hvar och en fritt; man har sin fria vilja, missbrukas den, hvad kommer det oss vid?» — Hvad innebär bönen, *inled oss icke i frestelse.* Hvad har den ogudaktiga arbetarn för annan stimulus än krogen? Han behöfver ingen svaren I, som frässen af det världsliga goda. Läs en då Jakob. 5: 1—6 v.

Mätte alla Guds barn vakna upp ur sin tröghet och besinna att »lider en lem lida alla lemmarna

med»; »Gråten icke öfver mig, utan gråten öfver eder sjelfva», säger Jesus. Må vi gråta öfver denna liknöjdhet och att vi så litet göra för vår arma nästa.

På fråga vid renhållningen om det lejdes till snöskottning om vintern svarades: »icke vill de arbeta och icke kan de, men vilja ha mer betaldt än andra för tillfälligt arbete». Frågte så en annan: »det beror ju helt och hållet på huru de behandlas, jag anlitar dem ofta, aldrig nekats eller öfverdrifven betalning. De vet att jag vill dem väl. Har händt här i boden att jag tagit af mig rocken och hjälpt den behöfvande». Annan var bitter mot dem och deras lättja, de komma icke då de anlitas från herberget. Frågade så föreståndaren och uppgaf namnet, han hade icke en enda gång hört efter att leja; i st. hade föreståndaren i höstas bedt honom ihågkomma herberget, lofvat men ännu icke gjort det. Vid annat bolag få de betaldt först dagen efter verkstaldt arbete; »då detta är fullgjordt att för logerarne gå med hungrig mage, är icke uppmuntrande». För att hålla Nybrovikens isbana ren lejdes derifrån 50 man »icke ville de gå så gerna, men de vore tvungna». »Kan man mera begära af dem, än när så många som hafva skodon gå dit kl. 2 på natten?»

I samma stund arbete gifves, minskas antalet logerare på herberget, detta bevisar att det är behofvet som drifver dem dit och mera, än de många som säga: »dj—larne vilja icke arbeta».

I sanningens namn, litet mera rättvisa åt våra bröder; deras lott är tung nog ändå! Kalla hambusen för vår broder? Ja, Jesus aktade icke för rof, var icke under hans värdighet att kalla oss bröder. Ack huru liten är icke skilnaden mellan oss och dem, emot oss och Jesus. »Den i andliga ting erfarne skall med mig intyga att ofta påträffas under den trasiga, stinkande rocken ett renare hjerta, än under den finares der ofta är ett af oreña begär angripet hjerta.»

Tiseliuſ

Jag har blifvit bortskämd af goda menniskor med hjälp åt mina fattiga. »Ja, för ni är bra envis.» — lhågkom orden: »jag får ingen fred för qvinnan om jag icke skaffar henne rättvisa». Så äfven med mig. Släpper icke, så länge Gud vill använda mig och goda menniskor uppmuntra mitt arbete, allmänheten för — icke att bistå min lidande nästa, ty det vet allmänheten mig förutan — än den inser sin kristna och medborgerliga pligt, att anvisa den lidande, den förolyckade ett sätt att förbättra sin ställning. Den moraliska hjälpen är att anse den fattige som sin like och behandla honom som sådan, ty eljest förökas klyftan i vårt samhällslidande.

Lånar en bild från landet, en skogskälke. För den som en gång kommit på efterkälken, är det icke lätt att komma på framkälken igen, mellanträdet som sammanbinder dem hindrar. Nåväl detta samhällsmellanträd måste undanrödjas, det är våra sociala förhållandes små räfvar som förbittra tillvaron, afunden; poekande anspråk å ena sidan och förment företrädesrätt å andra. Resultatet blir missbelåtenhet med sin ställning, brist på moraliskt fotfäste. När skall en gång englahälsningen om frid på jorden och menniskorna en god vilja blifva en verklighet? Beror på oss sjelfva, en hvar i sin mån kan börja arbeta derpå. *Förnöjsamhet* t. ex. Du är fattig, de finnas som äro fattigare, ett skäl att tacka Gud; »var en klen tröst». Ar icke så, snarare en sporre till förökad sjelfverksamhet. Frågat en lytt gumma på Grubbens gårde huru länge hon legat i en sådan svår ställning, »bara i 7 år». Förstår du svaret, du som knotar öfver en dags illamående. — Har du försökt att lätta andras bördor i något enda fall? »Har intet att hjälpa med», är kanske ett buttert svar. Än *välvilja*. Du kan knappt gå ett steg på gatan utan tillfälle att tjena någon gifves. Der står i hällregnet en mor med sitt lilla barn på armen i en portgång att söka skydd. Ni är så tunnklädda, barnet förkyler sig, se här låna min paraply; bor här, hemma då. Lurad? var förvisad hon återkommer. Du ser någon lastad med tung börda, har du tid så gå och dela bördan en bit. En annan har svårighet att draga en tungt lastad kärra,

skjut på i backen, går det lättare. En hund eller katt sitter utanför porten, kuttrar och fryser; det är hans hem och du som vet hvad detta innebär, öppna den. — »Det der är ju bara fnask, obetydligheter.» Min vän hela lifvet är en kedja af småsaker. En kan resa jorden rundt och komma lika tomhufvad åter; en annan går gatan fram och har ämne för tanke och tacksamhet.

»För ert arbete, de husvilla, borde ett palats uppföras i hvarje stadsdel», sade mig en person. Blott icke för att befrämja lättjan utan som en räddningsasyl, derur de som arbetsamma individer kunde återvinnas åt samhället. Det är fräckheten, deras råa vanor, råa beteende och språk sins emellan som är upprörande. Om det på ett sådant hem funnos frivilliga barmhertighetsbröder och systrar som aflöste hvarandra, är jag viss att genom exempel de skulle lära värdera snygghet, ordning och goda seder, samtidigt lära sig akta arbetet icke en förbannelse utan som det är, en välsignelse. Det skulle bland dem sjelfva bildas en kår, som skulle göra proselyter bland sina fornda kamrater.

Med icke lätt hjerta är denna bok skriven, ansåg min erfarenhet vara ett offer på lydnadens altare för att visa allmänheten huru tillståndet är och huru det kunde vara. Duger icke att slå sig för bröstet och säga att du icke är som den mannen; det är icke din förtjenst, att du är född under andra förhållande. Hvarje usling jag möter på gatan, är en stum anklagelse mot samhället och allas vår likgiltighet för de förolyckade. Hvem om icke vi få ansvara för att intet har gjorts för dem.

Hvad vi skola göra? Alla rättänkande, förena sig att bekämpa bränvinet jemte öfriga laster, och all förbannelse som flyter deraf. Det duger icke längre att vara stilla åskådare och låta det gå som hittills. Vi måste skaka utaf oss vår dåsighet, för att visa att Kristus och den moraliska kraften är en stormakt. *Är Gud för oss, hvem kan då stå oss emot?* »Ni fordrar för mycket af de troende, mest fattiga, tid är pengar.» Så gå då ut att göra de rika till edra bundsförvandter. Skulle detta vara Gudi misshagligt? Hört

klander att tigga af världen för Guds sak, likasom han icke vore rik nog ändå. Esaias uppmanar dock att gå ut i alla väderstreck och sägen, *gif*. Se här ofördragsamhetens följd. En del folk hafva svarat mig att de icke med sina gåfvor ville medverka till något som ginge genom läsarnes händer, det är straffet. Den som icke är emot mig, är med mig.

»Noga räknadt är hela menskligheten, jag sjelf naturligtvis inbegripen, just ett patrasck. Just därför att vi äro sådana allesammans böra vi vara fördragssamma med hvarandra.» — «Verlden är ond, detta är sant, men hon blifver ej bättre dermed, att man jemrar sig. Man skall söka verka, sträfva, arbeta för att göra verlden litet bättre, än hon är.» *W. Scedelius*.

»Si mästaren är här och kallar dig.» Finnas inga som känna sig manade att gå ut på fältet för att söka väcka lif i de döda benen, så att ett ropande må uppstå bland dem: «Jag vill stå upp och gå till min fader.» Det behöfves blott att den som erkänner sig vara andeligt förlamad vill räcka ut sin hand, står Jesus tillreds och säger: »kommen till mig I som ären betungade, jag vill vederqvicka eder.»

Hos de frikyrklige.

»Simon sofver du?»

I en årets riksdagsmotion citerades ett bibelspråk som stöd för behofvet af orene elements skiljande från kyrkan, rätt, — men äfven ett bevis för att man kan se blott endels. Motionären märkte icke att Rom. 16: 17 »*söndringar* tvärtemot den lära, som I hafven lärt», uttalar en dom öfver partiets egen verksamhet; dermed icke förnekande denna verksamhets nytta, att väcka det religiösa lifvet i vårt land. Men icke bör man därför göra anspråk på att vara renlärig, ehuru

ofta inom partiet varnas för irrlärare. Åter historien om grandet etc.

Motionären har fullkomligt rätt i kyrkans eget intresse om dessa elementers afsöndrande, men för jämförelsens skull fordrar dock rättvisan att erkänna skillnaden mellan statskyrkans storlek och de små friforsamlingarne; det är då icke mer än en pligt om inom dem är ett sundare församlingslif. Motionens följd om utgåendet ur statskyrkan, för att spränga den, blir ren hedendom, för så vidt folk är ärligt, är påtagligt. De båda rikena skulle på så sätt helt synbart söndra sig från hvarandra, derät är ju att glädjas. Derför, all framgång åt motionen. Kyrkan blefve då frigjord från mycket som nu förlamar dess verksamhet. Det uppstode då en täflan i arbetet för Guds sak genom den renade kyrkan och de frireligiösa i att från hedendomen inom landet återvinna själar.

Ty äfven för de frireligiösa kan det finnas mer ansträngande göromål än enbart predikandet, då man fått ordets gåfva; äfven bland dem äro ju flertalet lejda herdar, en anmärkning som ju göres mot statskyrkan. Jag känner några få som icke äro lejda utan frivilliga arbetare i vingården, ty enligt testamentets ord skola ju de »som hafva fått för intel, gifva för intel»; icke är deras arbete minst välsignadt. Hvarje troende är ju tillförsäkrad att icke behöfva sörja för morgondagen, välan frireligiösa predikanter, bevisen då eder tro med edra gerningar. Just derhän kommer täflan i arbetet med den frigjorda kyrkan.

Mig synes att de frireligiösa predikanterna ordnat rätt beqvämt åt sig, då deras människofiskande nästan ensamt försiggå inom bönehusets väggar, att endast då tiltala bekymrade själar. Jesus med de sina gjorde icke så. »Han utsände dem att predika och hafva makt att böta sjukdomar,» detta jemte orden: »så äro vi nu sändebud i Kristi ställe», bevisar att äfven vår tids sändebud, de som hafva fått andens dop och helbregdagörelsens gåfva, äfven få makt att troende göra Guds verk.

Af alla frireligiösa föredrag jag hört har ingen gång talats öfver texten i Mat. 23: 8—12 om de 8 *ve eder I skriftlärda*, och hvarken dessa, ännu mindre fariseerna äro döda i vår tid. Och dock är Jesus lika kärleksfull i sitt dömande som i sin förlåtelse till syndare och till den kategorien höra ju båda parterna; kanske Fr. Ar. undantagen, efter deras uttalade syndfrihetslära den icke är i behof af förlåtelse.

Då jag var i förlägenhet att få något till tryckning i och för min verksamhet besvärade jag både andlige med, som utan krage, men i den punkten, att få en predikan dertill, voro Pilatus och Herodes vänner; skulle jag hos någondera parten stå bättre till boks än stundom erfarenheten lärt mig, vore det glädjande; framtiden visar det.

Nej, ingendera ur de båda lägren hade tid, »ämnet var så behjertansvärdt, skulle se efter i sin skrifna samling», nej der fanns ingen lämplig.» Frågade om det ansågs mera uppoffrande att använda ett par timmars tid för dem dertill i och för en kärleks bevisning till förmån för fattige, än för mig att dagligen i fem månader gå och sälja skrifter. Nej det medgäfvos alla; vackert så, ty att få tio andliga att i en punkt öfverensstämma är icke alltid gifvet. Efter halft års mellantid villfor en min begäran. Som denna var utan krage, är jag nu säker på att hafva det lägret till bundsförvandt, i händelse af kritik förstår ni, är godt att veta hvar man får hjälp. — Skulle tro man är diplomat — dock, jag gör båda partierna orätt; ännu hafva inga skriftlärda varit långsinnade, ännu mindre lågsinnade, de kunna det icke till följd af sitt embete. Till exempel från statskyrkosidan: »icke får man tro, hvad som sägs på konventiklar» — från andra sidan talas om »han är en kyrkogångare»; analogt med »icke säker i voteringen.» Eljest talas det i vår tid om att partiståndpunkten är öfvervunnen, en saga blott; i teorien ja, men praktiken? aj, aj, det gamla köttet. Tungan. Man skulle tro att i predikolokalerna dess helgd skulle iakttagas. Döm sjelf.

Har erfarit exempel på att de frireligiösa icke alltid göra inbjudningen så kärleksfull som önskligt vore. Kritik i kärlekens anda är en god sak, annars tilltalar

den förståndet, men lemnar hjertat kallt. På ett ställe kallas de som gå till olika platser för att höra ordets förkunnande *andliga idioter*. Lyckliga enfald, den som egde dig! svårt nog för den som är tvefaldig, kritiskt anlagd. Antog eljest att sanningen vunne mest på att belysas från olika synpunkter. Eller var det af andlig ömhet att svaga icke skulle förvillas på annat håll? »Starka ord bevisa svaghet i anden.»

T. Beskow.

Vid ett bönemöte klandrades att i venne närvarande icke knäböjde. »Då I skolen bedja, gå in och sluten dörren till, att ingen må se eder.» Jag var den ene, men dock »icke skyldig», då jag efter åtta dagars ryggskott med möda kunde gå dit. — Nitet kan understundom bli ovist. Bads, »Gud välsigne dem som bedit högt.» — Hvilken andlig dressyr utvisar icke allt detta, jämte faran att blifva form i stället för anda; Jesu anmärkning mot fariseerna. »Man kan lika väl bedja med hjertat som med tungan.»

E. Schütz.

En »kunde ligga i vinpressen ett dygn i bön till Gud, — n. b. icke störd af menniskor.» Frågas, när beklagade sig Jesus af att blifva störd, som mottog Nicodemus midt i natten; gladde sig åt deras tro, när de refvo hål på taket för att nedsläppa den lame. En gammal kär predikant gläder sig i stället åt ju flera uppdrag Gud ger honom.

Predikantdyrkandet hos allmänheten är betecknande, likasom predikosjukan är hos en del lekmän, icke vetande att de ofta äro andliga idisslare, eftersägare, som ingen andlig föda hafva att gifva. Hvad störande af andakten på en del lokaler beträffar, är den betecknande för friheten hos de frireligiöse. Heder då åt kyrkans helgd!

En frikyrklig pred. har offentligt talt om skillnaden mellan sina dresserade bedjare och de öfrige; att han är strängt kritisk i bedömande af andra predikanters anföranden etc. Påminner om en prests ord: »jag släpper ingen mera begäfvad in i min kyrka än jag sjelf». Ordet säger »att en hvar skall räkna den andra yppare än sig sjelf». En prest sade vid kyrkgåendet: »den som en enda gång vore fri från detta

dagsverke». De frikyrkliga skulle således hafva rätt, att bland icke troende prester den andliga verksamheten bedrifves som yrke; måtte det bland dem sjelfva icke finnas sådana. Bibeln är rik på varningar mot falska lärare. Hvarför är, åtminstone der den icke är statskyrka, den katholska presten så älskad af sin församling? Han har ingen, får icke hafva någon beqvämlighetshänsyn vis å vis sin hjord.

Huru annorlunda ställer sig icke saken bland dessa icke lejda herdar, som hafva ett behof att i tid och otid, bittida som sent, vittna om sin mästare; kommen, si nu är den behagliga tiden. För dem är det ett behof att rädda själar; som jemte sina yrken offra sig helt. Detta är lekmanna verksamheten i sin vackraste betydelse. En bosatt i W. lemnar som jag hört intet tillfälle obegagnadt; mötte på ett grosshandlarkontor vid utgåendet en ung man, frågade honom om han trodde på Jesus. Denna studsade för den närgående frågan, kom att tänka derpå och blef troende. En som aldrig verkade offentligt, men bland folket, sjelf icke framstående, blef vid en epidemis utbrott kallad till kopphuset af dess fattiga sjuke. Var en Söndag; gick hem, skref sitt testamente gick i sitt samaritarbete och nästa Söndag var han sjelf ingången i sin herres härlighet. — Då tiden varit för mig att gå till hvila har jag mött frivilliga som gått ut att i missionens tjänst verka; trött och utan ordets gåfva kände jag andens bestraffning att icke vara behjelpig. Samma nitiska man frågade en officer hvarför han icke lät annonsera sig att tala offentligt. »Jag verkar inom min samhällställning.» Samhällsställning! hade Jesus tänkt på samhällsställning, han hade aldrig kommit till denna verd. — Tror icke någon klass så som våra troende officerare hängifvit sig att arbeta för Guds sak. «Finnes ju snart inga gammal-lutheraner kvar?» Jag är dock icke tillräckligt modern att hafva afstått från försoningsläran eller sakramenten.

Predikant sagt att verdens barn läsa och aktgifva på de kristna som en lefvande bibel, den enda de läsa. Befarar, om den vackra bilden skall blifva en sanning, åtskilliga rätt grofva korrekturfel först måste rättas. — En för detta drinkare i en småstad

hade sagt sig gå som en lefvande predikan, i skillnad mellan förr och nu, som ett bevis på hvad Gud kan göra med en syndare. Och dock tviflar man på att Gud kan göra underverk äfven i denna tiden; hvarje sann omvändelse är ett sådant.

Ser att vi båda äro stadda i arbete för Gud, jag åt de fattige och ni att på gatan strö ut föda åt foglarna. »Skillnaden är att människorna kunna beklaga sin nöd, djuren icke; och dock få dessa lida för människans förbannelse. Har det mot läsarna att de icke betona människornas skyldighet mot djuren.

Frågas hvad nytta anses Guds sak hafva af sådana tillvitelser som dessa, svarar jag, behof att skipa rättvisa; likasom de frikyrkliga af statskyrkan fordrar enligt bibeln strängare tukt af det andliga lifvet, anser jag att Guds sak vinner på att ensidigheter och öfvergrepp äfven å deras sida böra beifras. Säger någon att min skrift är bevis på det andliga förfall hvaröfver klagas i denna tiden så är det sant. Denna boks tendens är just att bevisa behofvet af samhällsandans och det kristna lifvets höjande, att predikanten måste utgå ur bönehuset i det praktiska lifvets tjenst. Icke vinner Guds sak på alla dessa beskyllningar mot hvarandra, som jag här lemnat facta på. Det är detta smågnat som förlamar verksamheten bland de kristna och Gud kan icke välsigna deras arbete. Jag är viss på att Gud snart uppväcker flera lärare för sin sak så, som redan nu är glädjande bevis för, att de i arbetet välsignats. Jesus drager försorg äfven om dem i det lekamliga. Då detta blir en verklighet då kommer hans utsago att blifva en sanning. Mången hyser fruktan att höra ordet förkunnas i de olika sekterna. Har till min glädje funnit att meningskillaktigheterna sällan betonas i predikningarna och rätt så, det är Kristus, den korsfäste som läres. Då Gud kan fördraga och begagna sig af de olika sekterna och kyrkorna i arbetet för hans sak, borde de äfven vara litet fördragsammare med hvarandra. »Betänk, att hela Kristi rike är ett förlätelserike, der vi måste beständigt hafva förlåtelse af Gud och beständigt förlåta hvarandra.»

C. O. Rosenius.

Den som synes mig hafva fattat vigten af Kristi lära för det praktiska lifvet är Waldenström. kanske just deri ligger förklaringen till den stora anslutning han vunnit; menniskoanden känner sig ha ett behof att lifva; Guds rike är icke lära utan kraft.

En stor förtjenst hos P. W. är hans ärlighet, som följande bevisar. »För några år sedan var hett med de sjukas botande genom trons förbön, så att det nästan ansågs skam för en troende att vara sjuk. Nu har det beklagligtvis blifvit allt för mycket åsidosatt att bedja för eller med de sjuka. Vi predikanter äro sorgligt nog allt för likgiltiga hvad oss åligger i detta fall.

Erinrar mig ett fall från Gefle. En hustru med 5 små barn i små omständigheter lemnade mig en lapp före predikan med begäran om förbön för sin sjuka man. Tvänne läkare hade förklarat honom obotlig, var svartblå öfver kroppen. Frambar honom jemte öfriga inför Gud, men till min skam får jag bekänna att jag ej vidare tänkte derpå. — Efter någon tid mötte jag mannen på gatan och sade: Ni var ju illa sjuk och är nu åter frisk. »Den söndagen lektorn höll förbön för mig blef kris i min sjukdom.» — Bekänner ånyo huru skamsen jag var och vill därför bedja hvarje predikant, att vid förböners hållande mera betänka hvad de innebära, samt att sedan besöka de sjuka och efterhöra deras tillstånd.»

Det är märkvärdigt att Jesus personligen icke arbetade annat än i den inre missionen, först i sitt sista tal uppmanade han sina lärjungar att gå ut i hela världen. I vår tid är det tvertom, den inre missionen åsidosättes allt för mycket. »Har ni icke kallelse för den inre missionen, att verka bland grannar eller bekanta, duger ni icke heller för den yttre missionen.» Moody. — Hos en troende prestfamilj i Norrland frågade den treåriga dottren en tjenarinna; »är du troende? Pappa är det, mamma likaså och jag är troende.» Orden väckte pigans uppmärksamhet på sitt tillstånd och hon blef troende. — Jag har hållit många, mycket längre och mycket bättre predikningar, utan resultat, men detta hindrar icke att man får hålla på i tid och otid.»

P. W.

Flickans ord påminner mig om något liknande. På gatan sade mig nyligen en arbetare: »har många gånger tänkt på hvad ni sade mig då jag satt på Skeppsholmen och metade. — Då jag i skogen sett druckna ligga der, har jag stoppat bibelkort i deras ficka; ingen vet verkan deraf, om han vaken är tillgänglig för samvetets röst, att då läsa ett tröstande, kallande ord. — Då jag tillbjöd en vinhandlare min skrift sad: »om ni läsare blott ville låta folk vara i fred.» Och supa tillade jag, det är just detta vi söka förhindra. — Då man som jag går från dörr till dörr att i människokärlekens namn klappa på hjertan, får man erfara hvad välvilja innebär. Då man trött och frusen står i en kall förstuga, är det kärt att bli ombedd stå i tamburen. Jag har lärt mig förstå hvad det är att få säga ett deltagande, ömt ord då man säger sig icke hafva råd att köpa, ehuru viljan är. Man kan i samarittjenst lära sig hvad kristlig kärlek är. Man hör från missionsfälten huru välsignad verksamheten är, du kan i någon mån vinna den i ditt närmaste granskap.

Du kanske påträffar till exempel en skraddare som hotas med vräkning och saknar arbete att föda de sina med. Gå till grannarne och begär arbete åt honom, var i kärlekens namn enträgen och du segrar. Påträffade så en bresförare, bad honom hjälpa mig, som kanske kände folk med hjerta och mynt. Han hade sjelf gjort dylikt arbete, gladdes åt uppdraget, så kan det ena kolet värma det andra. Till en julafton hade han fått löfte om en bulla här, en der, mat m. m. Hade slutligen så många löften att han efter sin tjenstgöring måste leja häst för att köra kring hvad han fått. Villkoret för sådant arbete är att offra fä-fänga och sjelfviskhet. »Se att han inte skäms, en bättre karl, att stå på gatan och sälja skrifter för de fattiga.» Nej, han skämdes icke, men han tackade Gud som gifvit honom detta sinnelag, ehuru det icke alltid är så lätt för kött och blod. — I öfrigt ha vi rundt om oss denna värmande kärleks verksamhet som den enskilde gör. Enskildte rika som bekosta särskilda räddningshem, en för fallna qvinnor, en har

ett hem för blinda, en själf höftlidande, hem för sådana olyckliga m. fl. Enskilte som bekosta hednabarns uppfostran till missionärer. Enskild som byggt kyrka och bekostar predikoverksamheten.

Vid ett religiöst årsmöte der jag förgäfves vädjade till en bekant troende att inför landtbor styrka ärligheten af mitt arbete svarades: »jag känner icke om det är ärligt.» Hjertat sved, att synas inför andra vara en bedragare. Han bad en tid efter om ursäkt. — Påträffade en predikant och bad honom underlätta mitt arbete. «Ja, ert uppdrag är svårt. Efter stiftelsens nyss slutade möte kom jag i samma kupé som en del prester och andra deltagare. Talet föll på er och de flesta ansågo er som bedragare, tills jag sade att det var misstag.» Och då hade de valuta för sina ören i den köpta skriftån. — Vid ett tredje möte blef jag af predikanten afvisad. Nog vet ni att det icke är för min skull jag arbetar. »Ni kunde gå mera grannlaga till väga.» Har icke hört att de som köpa beklaga sig. Visste ni hvad mitt arbete är; ni tröttnade på ett par timmar. »Åh, det vet jag nog, men för framtiden se vi helst att ni icke besvärar oss.»

Vid kyrkan har svarats: »att man icke här ens får vara i fred»; i hemmet, på torgen likaså. En del sagt: »sök mig på embetsrummet; der åter af annan: »här borde jag få vara i fred.» Bortvisad af predikanter, sjökaptener, polis, vaktmästare, mångelskor, portvakter — men dock rönt framgång och välsignelse. Ja, Gud lönar. Då jag icke bortvisats har jag någon gång gått och tackat därför. »Har icke sett att ni fördelar någon, det är ju ni i stället, som är tack värd.» — Gud välsigne er herr polis för uppmuntran.

Många rika gåfvor och många uppmuntrande ord hafva äfven sagts mig af verldsmenniskorna: »välkommen åter i er kärleksverksamhet.» En för mina förhållanden mycket stor gåfva har en troende gifvit, den der näst största är af en jude, flertalet troende äro till mig icke mycket offervilliga; de säga sig hafva så mycket att offra för, vet det; men de sakna dock en stor utgiftspost för sina nöjen. För mig synes i detta fall

skillnaden mellan förr och nu vara, att var det då ett behof att offra för Guds sak, är det nu för mången en börda, ett tvång. »Då de kristna i genomsnitt offra icke fullt tio kronor om året för evangelii utbredande, offra de som begagna rusdrycker mer än trettio kronor om året.»

J. A. Borgström.

»Hvad har ni i betalning för detta?» Har fått den på förhand. »Hvad menar ni?» Har fått syndaförlåtelse. »Hur vet ni det?» Emedan jag fått frid med Gud. — »Ni är då syndfri?» Nej, sorgligt nog icke. — »Men det är ju de som äro heliga?» Har icke utgifvit mig för det; kanske större syndare än någon då jag icke är anden trogen, men jag är en benådad syndare, flyr då till den som helar och läker syndasåren. »Ni medger väl att detta alltihop är humbug?» Huruså? — »Jo, ty allt hvad läsare heter äro sämre än andra människor.» »Himlen är full af syndare» (*G. E. Beskow*). »Tysta mun på läsare den som kan.» Min herre, det finnes intet svårare än att öfverbevisa människans om synd. Jesus var kommen att bota de kränka, icke de helbregda. — »Men det vet ni utaf och kan ändå vara Guds barn?» Ja, beklagligen låter synden känna sig så länge man tillhör detta jordiska, till och med de allraheligaste måste beklaga sig deröfver. »Men då äro ni ju mera beklagansvärda än afundsvärda?» Vi hafva en försvarare i Sonen, Han vet hvad i människan är. Äfven som mest skröpliga, få vi trösta oss med orden: »tacka för den nåd dig är bevisad.» — »Men ni kunna ju drifva nåden till lösaktighet, till och med blifva syndatjenare.» Min herre, ni har sjelf varit en troende? »Hör icke hit, svara mig.» — Allt är möjligt om man icke blir beständande, men om man icke är en bedragare, gäckas med Gud, då anden bortdrifves, går Jesus efter en affälling och drager honom tillbaka; om man också är klöst och rifven af satan, så bär Jesus det förlorade barnet hem. Det är en kärlek utan gräns. — »Ni är snygg; i dag kristen, i morgon affälling.» Det beror på huru man faller. Den ena kan falla för att icke mera resa sig, den andra kan efter fallet gå med stadigare, försigtigare steg. »Den som förstår, kan taga det till sig.»

Gud är en ande. »Hvem har skapat honom då?» Han är från evighet till evighet. Bortom grafven få vi förklaring derpå; det är oss nog att se honom i hans verk, och hans son som han sändt för att på korset bära bort våra synder och att i utbyte gifva oss välsignelse, om vi i tro och lydnad tjena honom. »Känner till den der historien, som faller bara man rör dervid. Hor är ju förbudet?» Ja »Hvad gjorde då den helige ande med jungfru Maria?» Icke föll försoningsläran för den nedrigheten. Ni har huggit i sten. Den helge ande utgjöts först 7 veckor efter Jesu uppståndelse. Ni menar engeln som bebådade henne, men dessa äro okroppsliga väsenden. I himmelen tager man sig icke hustru eller tvärtom. Då Gud skapade den första människan kunde han äfven göra detta under. »Gud slutade med undergerningar sedan han skapat himmel och jord» — Då erkänner ni ju honom som skapare. Gjordes icke under i gamla testamentet; likaså Jesus; fortfara icke undren i detta nu, med en och hvar som upphör att synda och lemnar sig till Jesus? För att hålla sig till människoverk, är icke hypnotism ett under för oss, som vi icke kunna förklara. »Det gör vetenskapen.» — »Kunskapen uppbläser, anden gör lefvande.»

Förut citerat en predikants sorgliga erfarenhet att bland St—ms arbetare ingen ordets förkunnare fanns, och den ännu sorgligare att de mer än andra äro otillgängliga för ordets hörande; »huru skola vi få dem till oss?» På ett enkelt sätt, att herrar predikanter gå och söka arbetarn. Det är detta berättigade kraf som framtiden ställer på ordets förkunnare, försävidt de skola fylla sin mission som Kristi sändebud, en återgång till apostlarnes arbete, enligt Jesu tillsägelse.

Svenska missionsföreningen är den som synes mig göra dess verksamhet kär och lifaktig för sin församling, till största delen arbetare. Vet mycket väl att den tillskrifves oädla motiv, att arbetet afser medel för sina kyrkors betalande. Vet icke att detta är mer klandervärdt än enligt cirkulär för annan, »det efterlängtrade målet; kyrkans befrielse från skuld», och dock är denna församling så rik mot d. f. Skillnaden lig-

ger djupare. Svenska missionsföreningen är inte tillräckligt förnäm att göra så litet som en del andra samfund; den tillämpar just den inre missionen att göra den fruktbärande i det praktiska lifvet, den fyller ett behof, se der skälet till dess framgång. Besök en gång deras söndagsskolbarns- och ungdomsfester, jag vädjar till dem som värmts deraf, om icke dylikt arbete för Guds sak är välsignadt och hoppfullt; dervid är allmänheten välkommen utan afgift m. fl. tillfällen. För att inte begå en orättvisa mot d. f. erkännes villigt de dyrbara bibelförklaringar, som der under så många år hållits. Jag vill ställa mig på den anklagades sida, säger därför att svenska missionsföreningen har en stor betydelse för arbetarna, just den som jag tänkt bli framtidens banérförare i ett både lekamtligt och andligt fritt Sverige.

Jag har mången gång gjort mig den frågan, hvad gör denne P. W. så populär, som utöfvar en sådan dragningskraft öfver massan. Emedan han är lärorik, enkel och utan konsiderationer rak på sak, har till sitt förfogande ett oerhört minne, känner sin publik och vet hvad den tarvar. Han kunde gerna sluta hvarje sitt föredrag med Euclides h. s. b. (hoc est hvilhet skulle bevisas), ty så torrt och entonigt är det. Har mången gång önskat om någon ville ge mannen en puff, för att få litet mera lif i honom. Han föraktar att offra något åt känsla eller hänförelse, är hvad man säger bondlagn och därför är han af sitt auditorium förstådd. — Hörde af honom närastående att P. W. en gång troddes blifva ecklesiastikminister. Har läst om en dansk pjes der satan föreställes vara prior i ett kloster, förledde brödren till hvarjehanda hocus pocus. Utan några jemförelser i öfrigt vore det pikant att se Sanct P. W. och kyrkomötets vördade fäder, *ädla skuggor*, aj aj det tillhör ett annat spektakel! Ännu är ett hinder, statskyrkan består och kommer P. W. och mina böner förutan länge nog att göra det och sedan behöfs iugen ecklesiastikminister. Så utsigterna äro icke stora. I öfrigt är han vuxen hvilken annan taburett som helst, icke minst till krigsminister, ty han är en skicklig strateg och icke utan erfarenhet. Ett bakslag beredde han n. v. servilism

i befordringsväg inom armén, han är sjelfständig. P. W. har haft tvenne löften om pastorat, en ministers hand och ord derpå, men — »den Gud vill förgöra, den slår han med blindhet». Han fick högre vyer än pastorat, är nu på sin rätta plats och det är icke allom gifvet att ha kommit på rätt plats här i världen, eller hvad säger ni herr krigsminister om utnämningarna inom armén och missbelåtenheten dermed. »Äfven taburetten, fastän broderad i rosor, kan vara törnbeströdd.» Det kongl. prerogativets fara är att icke fråga efter opinionen, som äfven kan blifva opposition. Då konungen gjorde besök i Str—, medan schismen emot P. W. pågick, frågade han det uppvaktande presterskapet om i orten finnes några waldenströmmare, svarade en nu afliden prest: »finnes ingen med det namnet i min socken». Nu tror jag vördige presterskapet gjort deras bekanskap, så att förbundet med den förut förkättrade Ev. fost. stiftelsen har blifvit rätt intimt mot waldenströmmarne. Men »vädret blåser hvart det vill;» — »ho kan stå det emot».

Ev. fost. Stift. ömmar jag för, som med stor kostnad uppammar sina elever och kolportörer, för att så många tillfalla Missionsföreningen. Antar det är behagligare att tjena framåtgäendet, som med nitälskan arbetar, än att som den stillastående Stift. vara tagen under armarna af stadskyrkan; handen är Esaus, men rösten är Jacobs. Gjordes alliancen för att vinna framgång, vann åtminstone icke folket derpå, och en folkkyrka göres oss behof.

Man jemföre blott skilnaden mellan diskussion vid ett Stift års möte och missionsfören., huru gubbarne i d. f. stå och tröska sina bibelspråk, mot elden i d. s. föredrag; ett framtida råd till Stift., sänd några talangfulla debattörer att ge lyftning derät, ty nu är den tråkig. Äfven om Stift. med presternas hjälp får ökad numerär i antal föreningar, hvad bevisar det? Hänförd, ty det kan en ung väckt prest blifva, ligger i institutionens natur att med befordran blifva högkyrklig, kallas äfven andlig erfarenhet; huru många äfven bland dem äro nog sjelfständiga att förblifva den första kärleken trogen? Välsignelse åt de gamla som hafva bestått profvet och befunnits trogna, att icke ha blifvit

slentrian. Det är så bekvämt för oss Lutheraner att tyda Katolicismen som den »stora skökan»; kyrka som kyrka, är den förtryckande.

Vill Stift. fråga sin förnäma, afsöndrade ställning och bli sin från början vackra mission trogen, gå då äfven ni ut bland folket som hnngrar. M. a. o. vill Stift. behålla sina elever och kolportörer se då till huru medtäflaren arbetar. I stället att ingen beröring är mellan styrelsen, de andliga fädern, och eleverna, följ då missionsfören. ex. Då fråga var om dess skolas hitflyttande från K., invände de som det icke ville, att föreståndarns tid tillät ehuru här boende, att vid besök der vara som en fader till sonen, uppmuntrande och deltagande; i alla elevers enskilda utsigter och bekymmer tog han del och blef på så sätt en vevolverkan som blef arbetet i det hela till välsignelse. Vägen är icke lång till J—d Probatum est. — Känner godt svaret att Stift. der har föreståndare, men förstår hvad stöd Stift. skulle kunna ge både honom och eleverna. Känner äfven församlingens förbön för uraktlättna missionssynder och till dem hör denna. Det är kärleken för Guds rikes framgång som besjalar mig, och intet annat motiv.

»Att beklaga är, att somliga predikanter sällan komma öfver detta ständiga: *komma till Jesus*. Läser man Apostlarnes skrifter ser man något helt annat. De vore ständigt och för evigt förenade med Kristus. Icke kan en gren gå till trädet? Betäcknande är att man i vår tid aldrig hör ordet *nådestånd*. Fruktar att det är icke blott ordet utan saken och begreppet som saknas. Skänk oss o Gud tillbaka den fulla läran om nådeståndet, Kristi apostlars och de gamles lära; dock icke blott läran utan saken, lifvet, kraften, hjeltekristendomen, det stadiga blifvandet vid Herren. Men icke blott ståendet i nåden, utan om tillträde eller tillgång till samma nåd.»

K. Palmberg.

Bära eller brista?

»Säg mig en gång sanningen.»

Alla slags försäkringar äro i denna tiden gjorda, olycksfall, ålderdoms, eld, vatten (resan till Am.) ända till nyckelknipps, sist mot tjuftar, men det vigigaste har världens barn glömt, att försäkra själen. Detta universalmedel accepteras icke. Exempelets makt från samhällets höjder verkade mest. Vi hafva ju äfven att tacka Gud för vår öfverhet, dess omgifning har säkert aldrig varit aktningsvärdare än under n. v. dynastiens. Klyftan är för stor mellan denna sferen och af mig skildrade, verklighetens. Man är förd bakom ljuset, man är en främling midt i ett konungligt sinnadt land. Man tror att vårt onda är en penningefråga. Nästan största delen af 1:sta hufvudtiteln har blifvit en fattigvård i pensioner under alla slags former; ingenstädes en sådan mängd tiggare, gentila tiggare som en del af umgänget n. b. de som mest häna den verkliga, oförstälda nöden. Der är hela denna skara relationer som ska tiggas fram, ifrån skolgång, ifrån Karlberg; akademier o. s. v. tills de blifvit statens tjenare. Till en lofvande martisson, (ty nu för tiden äro alla ungdomar lofvande, pappa en snålvarg som icke förstår att en ung man icke kan börja sin bana som tjänsteman utan en 10 tusen kris skuldsättning), invänder kungen att skäl vore, då man icke har råd till dyrare kurs, ingå vid ett indelt regemente »Nej ers M:jt, min begåfning ligger högre;» ja, understöd lemnas, men det kan hända att inträdesexamen till krigshögskolan lägger hinder i vägen för vidare befordran. En gång utkommen i statens tjenst, är den banan föga lönande; blacken skuldsättning från universitetet följer, man måste lefva efter sin samhällsställning, husligt elände under skenets bevarande; man hankar sig fram, katastrof—balans. Spåren sopas igen, kungen som är allas hjälpare anlitas och får så otack till lön. En förtjenstfull fattig tjänsteman dör, glansen ska uppehållas, så den gifmilde kungen; pensionen eller tillfälligt understöd och så är kretsgången gifven i samma cirkel. Så den allmänna nöden, olycksfall i olika landsdelar, väl-görenhetsinrättningars grundande. Dertill, som ju är

privat det konungsliga mecenatskapet, den storartade gästfriheten m. m.

Det politiska lifvet med sitt balancerande system att till hvad pris som helst, hvilka eftergifter som helst, vare sig till stater eller riksdagen, är det hålla sig kvar. Huru mycket har icke på dessa år 1:sta kammarens majoritet förlorat i sjelfständighet, ifrån att principer och allmän anda gjorde sig gällande, är frågan nu blott systemets bibehållande, den egna nyttans, ty högre sträcka sig icke vyerna, att hålla $\frac{1}{4}$ af befolkningen i politiskt förmynderskap. 1:sta kammarens majoritet är naiv nog i sin sjelfviskhet, närmande sig bracksystem, att tro sig ega rättighet att förhindra folkets politiska utveckling. Det är på så sätt jordmänen beredes för revolutioner; i rädsla för det sociala spöket, frammanar man det äfven om detta icke är moget att öfvertaga sin framtida mission. I Amerika kan genom korruption de olika partierna segra, från detta äro vi befriade; i stället är makten till 1:sta kammarvalen lagligen lagd i plutokratiens hand. Man älskade tro att i »frihetens stamort» fosterlandskärlek och menniskovärde skulle vara det bestämmande, men erfarenheten har visat att förvärfshungern, kapitalistkärleken är starkare. Man kan icke frångå partiståndpunkten vid flertalet val, det har blifvit en auktoritetstro att »skyddet» skall hjälpa, ehuru erfarenheten bevisat motsatsen. Man förstår icke att reaction lurar bakom, och deri ligger faran. Till den punkt i utvecklingens kedja, vare sig i andligt eller lekamligt hänseende, som vi nu äro komna, kan man icke börja kräft-gången. Rubicon är passeradt och vi måste för att behålla vår plats i nationernas led gå framåt. Vi kunna genom öfveransträngning behöfva en paus, till sjelfkritik öfver begångna misstag, men i andens och ångans tidevarf, är för sent att, om äfven med bästa vilja, skumögda som mullvaden, börja arbeta på en kinesisk mur. Det är för sent, folken äro solidariska och börja blifva medvetna om sin makt.

Egoistiska åsigtter äro gemensamma för allt som omger tronen, vare sig från riksdagen, en del tjänstemän, flertalet prestmän t. ex. »som väl förstå att bruka de jordiska tingen», en del godsegare, de som haf-

va fördel af att på ett konstladt sätt se sig till godo, det kallas af dessa nu för tiden allmänna opinionen, ehuru det är deras egen. Ingen må anse mig dum att jag icke förstår att båda partierna äro lika goda fosterlandsvänner. För mig är budordet att älska min nästa som mig sjelf det bestämmande. Ingen kristen, som icke står på partiståndpunkt, eger fördyra lefnadsbrödet för den fattige. »I läggen tunga bördor på deras axlar och viljen sjelfva icke röra dem med ett finger.» Ailla olika tänkande hafva en gemensam karaktär i partiets ögon, frihandlare, rabulister, skandalpress, fräckhet, som man icke fäster sig vid; rycker blott på axlarne åt. Det låter sig icke göra att ostraffadt hämma ett folks naturliga utveckling; reactionen måste bekämpas.

Så ha vi de beskedliga i landena, neutrerna, som under alla förhållanden tycka vi ha det så bra, bara de få vara i fred, vare sig ryssen eller preussen tar oss. Fosterlandskärlek, försvar? tomma fraser, minnen från en svunnen storhetsperiod; vi äro kosmopoliter som följa med vår tid, alltid finnas människor som ska bråka. — Annan tonart. Krig? ett spöke som vi äro för bildade att tro på, med vår utmärkta n. v. hofflakej-politik. Sjelfständighet, hvilka fantasier! Hvem vill oss något ondt? Vi göra ju icke en mask för när, låt oss äta, dricka och vara glada; vi arbeta ju endast på vår egen undergång. Icke behöfs krig för att taga oss, låt oss endast fortsätta att låna, låna och lefva öfver våra tillgångar, så tillfalla vi dem som äro största fordringsägare.

Än vår ställning till våra efterkommande, historiens dom? den öfverlefva icke vi, nej; med Gnds dom upplefva vi i våra själar.

I vår tid dyrkar man talangen; icke Gud, men materien. Så dessa missnöjda, dessa som gjort resan utför; så det farligaste elementet, alla dessa med mer eller mindre bildning som sakna känslan af ansvarighet, ännu mindre tro på Gud, som genom litteraturen förgifta samhället och sprida hat och afund som ett lefnadsyrke. Vårt stackars, arma land!

Svenskar, svenskar utropade Carl XII efter Pulavaslaget. »Herre Gud, hvad litet smörj skulle göra

husbond godt», säger Sehlstedt i åkarkampen. Och smörj få vi, ty vi hafva förtjenat det, icke förberedt oss till krig. Må blott icke ljusastaken tagas ifrån oss!

Huru annorlunda ter sig icke våra nabofolks öden. Finland som är så ädelt, så resigneradt i sin belägenhet. Ett sådant folk faller icke för inkräcktarns glafven, ännu mindre dör, nej det blir det, som i sin ordning kommer att återverka på sin herskare. Och Norge, hvilken verksamhet på alla områden att i tid förbereda sig på försvar och sjelfständighet vare sig i ena eller andra hänseendet.

Men ännu finnas det en otrolig seghet hos detta folk, detta stackars föraktade folk, som på höjderna är så litet förstädt. Må alla välsinnade förstå att vi ännu kunna resa oss, höja oss ur vår sjelfviska, njutningslystna belägenhet. Ryssland samlar sina trupper emot oss emedan det denna gång anser oss moget för fall, hans förutsättningar äro icke falska, ty det sorgliga är att vi genom vår brist på sedligt, andligt lif äro förfallna. Skall han misstaga sig nu som fordom? Det beror på oss sjelfva och våra ledare, då vi icke låtit Gud leda oss. Ännu är det icke för sent.

Man är ej sämre, då man är som andra,
och dräkten är ej mannen, vill jag tro.
Skodd eller oskodd gör till saken ringa:
sörj ni blott för, att vi få stå, ej springa,
så hjälper nog sig foten utan sko.

»Välän då, ädla folk, till strid, till slag!»

Vi hafva retat vår mäktige granne och han glömmar oss icke. Små orsaker, stora verkningar. Olyckan ville att under vestmakternas krig med Ryssland utkom Bergman Schinkels historia med interiörer från stamfadrens ryska politik 1812, det var som att gjuta olja i elden. På den tiden kunde det ännu jäsas i sinnet, det sades att inspirerade tidningsartiklar gafs att freda fadrens minne, allt nog alliansen med vestmakterna ingicks. Nästa steg var det intima förhållandet till — *dass grose Vaterland* — under det befolkningens känslor efter fransk-tyska kriget blefvö allt försonligare mot Ryssland, men dessa göra sig icke gällande, äro icke bestämmande för den högre politiken.

Huru förhoppningsfullt allt var efter representationsförändringen, alla voro drifna af de bästa föresatser. Då talades om arbetarn som kött af vårt kött etc. och nu, gäckad, hånad. Man har efter första skräcken för strejkar hunnit lugna sig, kapitalet har makt äfven deröfver; genom söndring herskar man, lägger kapson genom tullar på den, som ingen talan har. Menniskovärdet? En saga blott, men — ve besegraren, som så illa tyder runorna, Guds finger i utvecklingens historia. Man har lärt sig mycket på båda hållen under de gångna sista åren, olyckan vill att erfarenheten har gått i motsatt riktning.

Det är frasens, talangens och skenets period som genom brist på karakter är så ömklig; kan sammanfattas i det enkla bibelordet, världen och dess lusta. Man må aldrig så pathetiskt sjunga bevara Gud vår kung som koral; står dock fast det budet att vi måste älska vår nästa, men icke med att först utarma denna nästa, för att sedan kasta en allmosa i ansigtet på honom. Detta blir ett politiskt sluttande plan. Och det svenska folket är för godt att gå denna väg.

Statsministern sade under fransk-tyska kriget att de romanska folken voro dömda till sin undergång. Vi äro ju nordens fransmän i kärlek till prål och ytlighet. Men oaktadt spådomen lefva de dock, lefva starkare än någonsin; deras styrka är arbetsamhet och sparsamhet, att till öfverdrift älska la gloire, men att vara bofasta, icke emigrera. Den franska republiken är nu myndig och har med heder genomgått slyngelåren. Följ ni herr minister de franska statsmännens exempel och för oss an med den äran, vi äro ett lojalt folk och sämre ämne finnas att bygga med än vi, som äro laglydiga, bildbara, men ofta slarfvär för egen del.

Skola vi aldrig taga någon lexa af erfarenheten? Vi äldre minnas hurn många kriser som öfvergått oss, alltid med förhoppning att vi skulle blifva stadgade; — men nej! ohoj! vaktmästare, hit med punsch öfverlag! Lefve vigilansen... Hvad är det? en räkning, lagsök mig, får ni se om det finnes något att taga... »Det är skam att göra sig fattig genom slöseri. Ur slöseriet födes bedrägeriet.» W. *Soedelius*.

Tidpunkten just nu för en demonstration mot oss är ett lyckligt gupp å Rysslands sida, då vi äro minst förberedda, under en omorganisation af armén. Har emigrationen varit stor förut bland de beväringsskyldige, hvad förestår oss då nu; och detta af »söner till ett folk som blödt.» Göres oss kraftigare bevis nödigt om behofvet af att höja fosterlandskänsla och samhällsanda? I farans stund är det åsidosatta, försoffade folket lämpligt som kanonföda. Förstå då icke de maktägande i regering och riksdag att första vilkoret för en homogen här är likaställighet, lika politisk rösträtt m. m., för lika skyldigheter. Vi hafva nu kommit derhän att ingen folkopinion finnes, nu finnes icke ens en gnista kolsyra qvar af förhoppningar. Skakar man i bottensatsen kan man börja ihop fruktan; skulle motsatserna i samhället börja frukta hvarandra?

Men nej, »noch ist Polen nicht verloren.»

Fruktan för den gemensamma fienden kan ännu förena oss, göra oss till ett enigt folk om man blott gör det rättvisa. Må det ske alltså!

“Väl gjordt,” om det följes.

»Hvad du gör, gör snart.»

Har ni vid åsynen af skolungdomens vapenöfningar glädt eder åt denna lifliga, förhoppningsfulla anblick. Huru lifvande synes den icke för den som har tanke för skolbarnen som framtidens banérförare i Guds och sanningens tjänst. Mätte de unga blifva sin uppgift trognare, taga den allvarligare än vi gjort. Heder och tack till deras lärare och lärarinnor, hvaraf vi för närvarande kunna berömma oss; men ock under hvilken ledning hafva de icke danats, dessa folkskolelärare och lärarinnor. Efter ens åsigt hörde jag att en sådan inspektör som den förre, M—g,

kanske icke ännu är född, att kunna värdigt blifva hans efterträdare. Huru ljus skulle icke framtiden vara om denna lärarekår hade medverkan af lika goda och kärleksfulla hem i ö. f. sitt arbete.

Om allmänheten kunde uppskatta denna kår tillräckligt, om den visste med hvad intresse och huru uppoffrande den omfattar sitt kall, gifver till de fattiges bespisning, skaffar dem kläder, nöter ut sina krafter att bereda medel till skollofskolonier, dessutom gifva bidrag till välgörenhet. Så har jag till exempel behof att uttrycka min tacksamhet för dess uppoffring till Sjömanshemmet, från Maria församling 40 kr., Ostermalms församling 34 kronor, äfven Klara. Och huru lönar deras principaler stadsfullmäktige dem, att nedsätta lönen med 100 kr. pr lärare. Af öfverläraren i Klara hörde jag ett särdeles glädjande arbete, att bland utgående årsringar, sedan år tillbaka tror jag, de under julhelgen samlas en viss dag i församlingens skola, att återförnya kamratskapet, och söka bibehålla gemensamma intressen, att de, som befaras gå under uppsökas, uppmuntras, de som äro i behof hjälpas etc. »Jag älskar det ungdomliga i menskligheten.»

W. Svedelius.

Säg mig, kan ni finna något mera glädjande bevis på kärleksbudet att älska och taga vara på vår nästa. Helt visst arbetas i det tysta, fördolda ännu så mycket uppmuntrande i det godas tjänst, att vi icke skola uppgifvas eller förtrötts. »Jag har ännu sjutusen som icke böjt knä för Baal,» säger Gud.

Och sedan I mödrar och I ensamna fruntimmer som efter bibeln kunnen hafva flera barn än en verklig moder. Det är förut Eder sagdt — att vår tids kristendom skulle utvisa ett qvinligt element. Så föregån och visen oss edert vackraste missionsarbete. Låt alla, vare sig andliga eller eljest rättsinnade menniskor (äfven män välkomna), göres endast ett vilkor »den som icke är emot mig, han är med mig,» således de flesta vara välkomna i samarit-arbetet; alla som förstå vår tids nöd och lidande, lekamlig som andlig, och hafva funnit högre lifsmål än sin egen sjelfviska tillvaro börja att i edert närmaste granskning öfva kärlekens uppoffrande och deltagande tjänst; har du icke

dem som behöfva dig der du bor, så i granskapet eller aflägsnare trakt och gör besök. Man är icke alltid välkommen på visit. Var viss, i stället att gå till likaställda, der afund eller förtal ofta blir följden af besöket, får du för dig sjelf den kraftigaste predikan om tacksamhet öfver det goda du besitter, som du icke alltid är vaken öfver. Den besöket gäller åter kan ega något du saknar och på så sätt uppstår en vevselverkan, som kan blifva till båda parternas nytta. Ihågkom, kärleken är uppfinningsrik!

Det får icke vara nyfikenhet eller oädla motiv som drifver dig, utan säga: »vet ni min fru, jag har behof att söka rådgöra med eder och höra huru ni i små omständigheter kan vara så lycklig, förnöjsam, glad; för mig är det tungt, besvärligt, intet förslår, min man är fordrande och jag förstår ännu så litet att göra honom eller tjenare nöjda.» Det finnes inga hjertan som äro så tillmötesgående som folkets, är du ärlig vinner du genast deras förtroende och tillgifvenhet.

Eller du kan i din tur gifva råd och tröst på ett granlaga sätt, du kan be henne eller dem att besöka dig; tro mig, din vänlighet missbrukas icke. Är du i förlägenhet att börja ett samtal, bed om litet vatten, att du gått vilse, fråga efter någon att göra ett arbete, bed att få lemna en traktat, några karameller till barnen. Tillsäg dessa ett vänligt ord, eller varningens ord efter deras uppförande; då du kommer i kärlekens tjänst, äro ni snart bekanta. Om barnens framsteg i skolan, att de unga nu äro lyckliga i detta fall mot fordöm. Är far supig, att vänligt och undergifvet emottaga honom, aldrig förebrå honom, ty då visas han bort. Är du sjelf icke god, så sök Gud och han lär dig lägga band på lynne och tunga. Sök att hela, återupprätta, låna och gif om du kan, uppbyggga ambition, att de hålla rent och luftigt; att skaffa arbete, ingifva mod och sjelfförtröstan. Påträffar du otillgängliga, elaka; säg dem helt vänligt att du förstår att de genom motgångar eller pröfningar blifvit sådana.

Tro mig, efter ihärdiga försök, segrar alltid kärlek och godhet. Du blir välsignad icke blott personligen utan din omgifning, ditt hem. Genom tålmod

och ihärdighet i det godas tjenst blir du snart i behof af att stärkas i bön; börjar söka Gud. Det är han som under allt detta dragit dig till Jesus och du blir bönhörd, frälst. »Förlåtelsen är icke hälsans återställande, den är blott liksom krisen i tillfrisknandet.»

Vill du icke komma till Jesus eller verka på detta sätt, så finnas i tidningarna ständiga annonser om nöd och sjukdom, eller fråga din läkare, eljest en fattigläkare efter någon sjuk ensling och sök honom. Du kan gå ett ärende, kan elda, kan sänka gardinen, läsa högt; lägg blott icke börda på den sjuke, genom att predika tålmod, som oftast sker i familjer, icke alltid sagt ens på ett kärleksfullt sätt och hvarigenom den lidandes tillstånd ökas i stället för att lättas. Eller om du skulle fråga om du skulle tillkalla läkarn; tro mig, på ditt förord kommer han; eller gå till roteman, presten. Dessa äro sällan vanda att någon i handling intresserar sig för fattiga, det gjorde dem kanske litet vänligare stämda. »Och kom sedan då ni blir friskare och ät middag hos oss, min man kanske kan skaffa eder arbete, eller han viddalar eder att återkomma; var dock blott icke sorgsen, utan fatta mod.» Vill du icke söka Gud, käre! dina gerningar gå dock före dig till himlen, vare sig de äro goda eller onda och vittna för eller mot dig.

Eller kommer en och samma tiggare ofta och besvärar dig, du har gifmildt hjerta; var viss, han eller hon säger sig ha gjort så många fruktlösa försök att få arbete, finnes intet. Säg att du i nästa vecka skall ha stök, då välkommen, tackar ödmjukast; kommer icke och du är utaf med en snyltgäst, som ockrat på ditt goda hjerta. — En karl tigger, du visar honom till vedkällaren att säga; han tar såg och yxa samt går dermed. Du blir ond, men bör ha fredat samvete att ha velat gifva arbete och han återkommer ej.

Och i husbönder som i St. finnes så många goda, rättänkande och uppoffrande; heder och tack åt eder, ehuru få I ären i förhållande till det stora flertalet. Jag har påträffat yrkesmän som till följd af konkurens

icke blifva utaf med lagren, dock af ömhet för sina arbetare och deras familjer fortfarande gifver dem arbete. Förtröttens icke att göra det goda. På domens dag frågas efter dess text, icke om I varit troende eller ej, utan »du som har gjort min faders vilja, öfvat barmhertighet gack in i min faders glädje»; gerningarne enbart föra oss dock icke derin, utan tron på herren Jesus, men Gud har många boningar. Publikanen mer rättfärdigad än fariseén, der är således grader i rättfärdiggörelsen, som är vilkoret för ingåendet i min faders välsignelse; måste därför finnas olika stadier, »de många boningarne.» En arbetsgifvare visade mig lista för aflöningen; var ett yrke som icke kunde bedrifvas om vintern, men för hvarje arbetsvecka gjordes visst afdrag som familjen hade till godo under vintern; då tackade de, fastän de om sommaren ansågo det hårdt att icke få ut sin förtjenta lön. Det är en skrift i vår tid som är föråldrad, läs eder hustalla, tjenare som husbonde och handlen derefter och det skall eder väl gå. Å propos katekesen, läsen den som äldre och begrunden den; den är då en bok som läst i eftertanke och lifserfarenhet är nog att kunna föra er till Gud.

Sedan finnes det andra yrken der arbetarn är oförbätterlig, t. ex. tegelbärare. Vidtalade en arbetsgifvare som sysselsatte en fyrahundra man och frågte om icke ofvanstående exempel kunde tillämpas för att lära dem hushålla. Omöjligt, det är praxis att de till frukost skola uttaga 1 krona, som förstörs, till middag likaså o. s. v. dag efter dag, så att de lördags aften icke hafva någon fordran och detta med en dagsförtjenst af 4 kronor. Sedan komma alla dessa olyckliga yrken som äro beroende endast af viss tid, måleri, skräddare, murare, tapetserare etc. etc. utan tanke för morgondagen, hvad framtid skall han hafva för sig, om så till han får en hustru som icke förstår hushålla.

Vill samhället ockra på edra lidelser, hålla eder i förnedring, skolen I arbetare visa att I med Guds hjälp kunna höja eder derur. Husbönder och fackföreningar tagen eder an de unga arbetarnes sak! Lären dem i första rummet att hushålla, vänj dem att

under den goda tiden afsätta viss andel till den dagen arbete tryter. Förkunna dem så att blifva nyktra och arbeten på att höja deras människovärde, att uppfostra dem och de äro mogna att blifva politiskt myndiga. Det är massan jag afser, dem som stå på djurets ståndpunkt, — »det var lördags qväll, så jag var full förstås». — Att höja dem som äro opålitliga i handel och vandel, som sakna karakterer; som i sjelfva ordentliga arbetare, jag skulle vilja säga gentleman, blygens öfver att vara kamrater med. Tron mig, jag är ingen demagog, har inga äregiriga syften; hela denna bok vittnar att jag är sjelfständig — jag vill eder väl, jag vill som svensk ha heder af eder. Derföre, söken Gud, blifven manlige, blifven starke.

Med Gud och Sveriges allmoge var étt kungsord, en som äfven infriade det. Vi hafva alla mottagit ett fritt Sverige, må vi arbeta på att en gång lemna det aktadt och ännu friare, detta kära Sverige, till våra efterkommande. Amen!

Du sköna synderska, du St—m som sprider ditt gift rundt om dig ut på landsorten, hvarigenom äfven landtarbetaren förderfvas, du som lik spindeln drar flugan till sig och slukar henne; huru mycket oförderfvadt folk lockas icke hit, som i syndens tjänst förbrukas, för att sedan lemna ifrån sig en hop vanlottade arbetare, handverkare, som under vintern drifva land och rike omkring, »på torrskaffning». Skall du då aldrig oroliga folk, ett arf från vikingatiden, lära dig värdera att blifva bofast. I tvenne afseenden lider landsorten af St—m, nästan ingen vill kvarstanna der som arbetare, lockas hit som i en rättfälla till sitt förderf, men återvänder i form af tiggare. De säga, att komma till en småstad ledas de af polisen midt igenom den, för att födas af landet; få ett mål mat der, men hvilken missproportion mot landets andel i tiggeriet; dessa få dessutom besök af småstädernas egna fattiga.

Vi som äro så stora efterapare af allt utländskt kunde ju införa en god och lofvärd praxis från Amerika, att stadsarbetarna vid skördens början resa till vestern för att hjälpa till med inbergningen. På så

sätt blefve en god vixelverkan mellan stad och land, så att båda parterna hade nytta af hvarandra.

Landtbefolkningen borde återgå till fornda förhållanden, icke som nu att taga minsta antal lagstadda tjenare och litande på maskiners tillhjälp endast vid behof från St. leja tillfällig hjälp, som blir dubbelt dyr, i hög betalning och dåligt arbete. Den som nu säger att denna sats upphäfver Amerikas exempel som efterföljansvärdt fråger jag hvilka som lejas, från Dillströms inrättning och dylika. Derför ber jag landtbon återgå till förra förhållanden och taga lagstadda tjenare, fullt tillräckliga för gårdens skötsel och båda parterna blifva vinnande derpå, icke minst din egen kassa och din egendom i bättre skötsel, utan det allmänna, att fattigvården mindre betungades. Må en hvar ransaka sig sjelf och man är icke utan andel i ökad fattigdom. Det är så lätt att tala om den oförnöjda, strejkande arbetarn, men tro mig! behandla honom väl, vårda dig om honom som din like, han blir dig tillgifven, du får se en ordentlig i stället för en dålig tjenare. Det är icke så lätt att 300 dagar om året gå under oket som ett lastdjur, (kreaturskötare året rundt), utan att behöfva välvilja och mänskligt deltagande. Om genom strejk arbetstiden förkortas ett par timmar pr dag, han kan genom samvetsgrannare arbete godtgöra dig detta. Ätven du som husbonde kan ju vara felande, får du icke alltid så bra tjenare, trösta dig med att någon måste hafva äfven de dåliga. Säger du prata, men praktiken? Af den lärde jag som ung arbetsgifvare att samma arbetare som på ena stället kunde utarmas, kunde på det andra bärga sig.

De landskommuner som icke hafva moralisk takt eller samvete utan hitsända sina fattige, betala dem hyra etc. till hemortsrätt här kan erhållas för att bli dem qvitt, borde kunna straffas genom tillägg i fattigvårdsförordningen, att, den komun som gjort sig saker till dylikt bedrägligt förfarande, skulle stånda ansvar ända till tio år derefter, om då först falsieriet upptäcktes, att godtgöra den förfördelade församlingen med allt hvad den under årens lopp fått vidkännas i betungadt fattigvårdsunderstöd.

Stockholms komun skulle skärpa kontrollen öfver de hitflyttande, förordning finnes om anmälan till rote-man, men utan ansvar för den felande husvärden; eller den som utan dennes vetskap intar dylika hitflyttade som inhyses boende. Äfven i detta fall saknas samhällsanda. Den patrullerande polisen synes mig hafva god tid att efterforska dylikt, och att den som spårar upp dylikt godtgjordes; dylikt premium lönade sig för staden att gifva. I allmänhetens eget intresse låge att underlätta ordningsmaktens arbete; der hyresgäster såge att dylik landsinflyttning gjordes till rotemannen anmälan. Detta vore intet angifvarsystem utan en medborgerlig pligt. Man beskärmar sig att fattigvärden ökas, men har aldrig betänkt hvad man sjelf kan göra att söka förekomma den. Har egen erfarenhet; huru ofta säger man mig icke vara en bedragare i mitt arbete, ber dem så gå till vederbörande att kontrollera min uppgift; — vederbörande, kommer aldrig i fråga, men att fortfarande sprida förklenande osanna rykten, det hör till tonen. Min vän, bevara dig att bli föremål för förtal!

Man gläder sig åt St. ökade folkmängd, jag gör det icke alls; staden har icke haft tid att smälta hvad den redan mottagit. Bryr mig icke om andra storstäders exempel på ännu snabbare tillväxt. Vi hafva icke deras energi och företagsamhet, annat än i osund byggnadsverksamhet. Hvad förstår landthon med St.? nöjenas hemvist, ja det är så; men medaljens fransida, den grinande lasten och nöden, hvad vet han derom? Jo hitflyttad får han kanske göra sorglig bekantskap med både det ena och andra, men icke med utkomsten. Af den stora massa tjenstsökande jag ser ber jag en del återvända till landet medan de ännu hafva respengar kvar, ty eljest äro de från början hemfallna åt eländet. »Der behöfvens I, ondt om arbetare, men hit kommen I blott för att nedtrycka arbetspriset ännu mera för dem som redan äro här.» Detta förstå och jaka de med — om de göra så? tror det icke.

Den är ohygglig denna konkurens, der allt går ut på att äta ut hvarandra, den svagare parten blir naturligtvis alltid den lidande. Huru ofta har jag icke

fått till svar: »så gerna jag skulle vilja köpa är det mig omöjligt, jag har icke råd att skaffa mig ett par byxor en gång, så dyra som alla matvaror nu äro.» Du skrattar du unge man åt så vulgärt språk. Jag varnar dig! Af obetänksamhet, eller att icke ha lyckats viggja; får du kanske själf med droska resa med hela din garderob till pantbanken. — En högskoleelev har det händt att han fått dela rum med en murare och fått gå ute med dennes kläder; då muraren själf begagnat dem, satt han inne och var anmäld som sjuk.

Eller en är medellös; kamrater och lärare göra sammanskott, för att väl fådt, med en frilla supera på Hasselbacken. — Skjortfabrikanten som förgäfves sändt räkningar, måste personligen uppvakta, men hon vågar icke gå ensam; tar tvätterskan med sig för att icke bli förfördelad, eller körd utför trapporna. — Slutligen vid en Ups. sångkörsfest här följer man icke med tåget åter, ehuru man har fri returbiljet och äfven Upsala är en glad stad, särdeles för fäder till ett slags »förhoppningsfulla» ungdomar, eller får tag i något utsedt offer att viggja, då man icke ens har pengar till nattlogi. Efter nachspielet skall man åka, anförtror så offret att man, 3 stycken äro utan pengar, om du skulle . . . »Håll kusk, farväl mina herrar, här bor jag». Tablå.

»Det må tillätas en from önskan, att behofvet att låna måtte motsvaras af förmågan att betala. Man kan verkligen vara ungdomens tillgifna vän, utan att derföre vara vän af alla upptåg, som ungdomen kan företaga sig.»
W. *Svedelius.*

Förlåt afvikelsen, den är ju lärorik, men förhvem? Sällan för dylika, ty de äro från början inne på orätt stig, men er föräldrar, att aga barnen i ungdomen på det de skola hedra fader och moder. Äfven detta tillhör samhällets grundvalar. Men svarar någon, ni är ju en frihetens målsman? Ja, men icke sjelfsväldets »En synd är, hvilken ofta omtalas såsom en dygd, att icke klandra och straffa andra. Vi tala här om ett klandrande och straffande som är kärlekspligt. Då fader och moder tillåta allt sjelfsväld hos sina barn och tjenare; då lärare icke »i tid och otid straffa,

truga, förmana, med all saktmodighet och lärdom», utan med tystnad se på ogudaktigheten; då öfverheten, som skulle vara »en hämnande *Gudstjenare*, att *straffa honom som illa gör*,» ofta »ser genom fingren» dermed — si, då måste all ondska och förderf taga öfverhanden. Och till sådan ondska är äfven den skyldig, som gör ingenting, då han *borde göra något deremot.*»

C. O. Rosenius.

St—ms kommun måste liksom den enskildte arbetsgifvaren mera vårda sig om sina egna arbetare, båda uppmuntra allt för mycket den lösa hitflyttade arbetaren. Då man i stadens arbeten söker skaffa någon från herberget att få sin utkomst svaras: »icke försupna St—re, inga f. d. gardister; af princip mottagas de inte, de arbeta fjorton dagar och så försvinna de.» Hvert skola de stackrarne taga vägen, utstötta från samhället och ingen tager sig dem an. Likasom genom tyngdlagen måste de falla. För frigifna fångar gifvas förr utväg att återgå till samhället än för fallna försupna St—re. Och dock vet jag att det är möjligt i enstaka fall. St—m som arbetsgifvare har en moralisk ansvarighet mot de sina, som icke uppfylles. Äfven om den till en början finge sämre arbete, derigenom dyrare, hade St—m hedern att hafva inslagit på en väg som skulle upprätta krogens offer: sannerligen blefve icke detta en behållning som icke kunde upptaxeras i pengar, men i välsignelser från mångt hjerta och många fattiga hem. Tag förhållanden sådana de äro och gör bästa möjliga bruk af dem och så *småningom* blifva förhållandena drägligare än nu. Lätt att falla, svårt att återupprätta. Huru många handverkare finnas icke här under sommar-månaderna från småstäder, äfven landsbygd, som undergräfvat den ordentliga St-arbetarens existens. Frågat om de hitflyttat, nej vi äro kvar i, — men de betala bättre här; fins icke arbete hemma.

Aflidne riksdagsman, rådman Björks i Göteborg förslag att stadsfullmäktige skulle öppna kommissionskontor för stadens fattigaste arbetare tror jag vara mycket behjertansvärdt, det vore ett godt uppslag för att utröna huruvida icke dessa ville begagna sig deraf. Den som vet hvad tidsförlust för arbetaren åtgår att

efterhöra arbete, skulle uppskatta fördelen deraf. Tror icke att fackföreningar gjorde detta förslag öfverflödigt, ty massor af arbetare hafva icke råd betala afgift dertill. Betänk ensamt att sporra sjelftilliten, hoppet är det sista menniskan vill lemna, men den förfallnas ställning är i det nu varande samhället hopplös. Kunde icke mer än 5 å 10 på 100 räddas, det vore dock af betydelse, då man vet att en enda själ är mera värd än himmel och jord; flera kanske räddades enbart till samhället.

Till riksdagen äfven ett ord. Ingen borde det ligga så nära om hjertat som den att beifra samhällets sunda utveckling och det sker bäst genom att öfva rättvisa mot de orepresenterade. De s. k. bättre hafva icke den betydelsen som fordom, de äro icke längre ensamt bärare af bildningens idéer. Enligt naturens ordning stöter djurhonan ifrån sig ungen då den är vuxen att kunna föda sig sjelf, men den s. k. bättre klassen släpar en massa folk med sig oduglig till arbete, existenser som genom relationer ska skuffas fram, deraf är samhället i sin rot för närvarande angripet af förfalskningar, sjelfmord och allt socialt ondt, som angriper det moderna samhället.

För att reglera denna ståndscirkulation måste staten se till att individen likaställes, kommer på den plats der han af naturen kan fylla sin bestämelse; på så sätt föryngras samhället. — Lika skyldigheter, lika rättigheter. Staten äger för sitt bestånd rättighet till försvar, så haf då legotrupper dertill om med staten menas öfverklassen, att konservera den. Menas åter med staten samhället med alla dess inneväpnare, gör dem då likaställda, ty nu har den orepresenterade intet att försvara; han har friare länder, som tacksamt mottäger honom och hans kapital, dugligheten. Arbetet adlar mannen, arbetarn har sitt meniskovärde, gif honom det, gör honom likaställd och samhället blir honom kärt, han går då att med glädje mod offra sig för sitt land. För att taga detta steg fullt ut är nödigt att i politiskt hänseende icke stanna på halfmesyrens väg, detta »sanning med modifikation», som i sig medför en så stor fara för framtida utveckling. Jag menar bort med allt streck för poli-

tisk rösträtt, icke stanna vid 5- eller 100 kronors beskattning, ty följden blir att man gör sig proletärerna till fiende. I ett demokratiskt samhälle är lika farligt att hafva fiender åt samhällets höjder som dess djup.

För att fostra detta då fria folk fordras studie-skråväsendets upphäfvande, gemensam skola så långt den varit skola, men återinför det gamla gymnasium och förlägg det helst till universiteten, Upsala, Lund, St—m och Göteborg med tillägg af t. ex. Jönköping, Örebro, Falun, Östersund eller Hernösand och Luleå samt Visby, med begränsadt antal lärjungar, som för den högre bildningen behöfves, samt först der de klassiska språken studeras.

Statens behof vore dermed fyllt, men afguden studentexamen krossad, som i sina följder kostat så många föräldrar tårar och pengar, dragit så många duglig, ung man till en samhällets börda, hvilket han under dessa skolans sista år lärt sig blifva, i stället att blifva en duglig arbetare. Inför i stället desto flera tillämpningsskolor för alla slags yrken, som kan höja ynglingen till en duglig medborgare. Till tillämpningsskolor räknar jag i städerna matlagings- och trasskolor, arbetsstugor och slöjdskolor.

Statskyrkan, det andeliga indelningsverkets, upphäfvande. I öfrigt allt hvad göras kan för att höja och frigöra arbetaren och tillförsäkra honom en sådan framtid han sjelf kan göra sig förtjent utaf, sedan rüsdrucksförbud vore infördt, t. ex. alla nu föreslagna försäkringars genomförande, hans förmånsrätt före in-teckningshafvare i byggnadsarbeten, lika kommunal- och politisk rösträtt, tull- och tryckfrihet.

Mätte regeringen besitta kraft att genomföra förslagen till arbetarlagstiftning, försäkring för olycksfall under arbetet, till sjukkassa och till en riksförsäkringsanstalt. samt om arbetarens förmånsrätt för arbete.

Skulle allmänheten anse att här i så hjerta färger skildrade demoralisation tillhör tidsandan, att rutenheten är gemensam för alla länder, är detta kanske en sanning. Enligt bibelns lära är syndens lön döden och hvad bevisar alla dessa dagliga nya underrättelser

om förfalskningar, försnillningar, kassors försvinnande, kriser, kracher, misstro, konkurser, äktenskapsbrott, äktenskapsskillnad, som t. o. m. försvaras med att vara modern, och nöden andlig som lekamlig, samt laglöshet; hvad bevisa alla dessa samhällets bölder, som en del tro sig i kortsynthet äfven från högt uppsatt ort, kunna dölja eller förneka genom att betäcka, att för skenets skull undvika skandal. Tiderna förändras, fordom sade en barsk Vasaregent till sina tjänstemän: »detta rätter och packer eder efter», men han skapade statsmän och hjeltar åt sonen, men i vår tid godtyckets tid tål man mycket, bereder regeringen sig sjelf opposition i stället för aktning af sina egna tjänstemän, t. ex. militära utnämningar. Man vill icke förstå att man sårar det allmänna rättsmedvetandet genom att betäcka tjänstemäns brister, i stället att befrad dem.

Man tröstar sig med att genom tidningarne mera elände bekantgöres nu mot fordom. Men så säg mig, hvart har då förtroendet man och man emellan tagit vägen, vi lefva ju i bildningens och talangens tidsålder; sant, men icke i den tid då man ärar Gud. Fordom talades om en ärlig svensk, huru står sv. arbetarn till boks i Norge t. ex.? och ett handslag var då nog. Nu synes den tid närma sig då man knapt vågar skrifva sitt namn, utan att rådfråga en jurist. Fordom sade man, det är sanning, det står tryckt. Hvem tror nu för tiden t. ex. Motalaposten och juryn deröfver? Detta om något torde bevisa *skandal under lagliga former*.

Den sociala frågan måste lösas, vare sig genom reform eller revolution. Den historiska erfarenheten har utdömt d. s. visat att den arbetar reactionen i händerna, hvilket ingen bör vilja, som tror på framåtskridande. Till min plan, att Kristi kärlek skall tvinga människokärleken till arbete, behöfvas inga storartade, dyrbara apparater, endast alla i samhället väl-sinnades medverkan, hvarigenom Kains frågan: »skall

jag taga vara på min broder» finner sin lösning. Gud är fördragsammare än människor, han uppställer inga vilkor i samaritabetet för sina fallna barns räddning i hvad som rör det jordiska samhället; han säger: »den som icke är emot mig, han är med mig».

De sista dagarnes företeelser hafva föranlett detta tillägg. General Booths utbasunerade plan är mig icke tilltalande, den är uppenbar, att göra propaganda för Fr. Ar., som i Pauli 2:dra bref till Tim. 4:3 är betecknad. Som en klok general har Booth sagt att förslaget är ett experiment, ett öfningsfält för sin armé; om misslyckadt att hafva en reträtt på förhand i sitt ord, att det endast var ett experiment. De stora summor experimenten kosta äro bisaker, men kånbarare är att den lefnadsströtta menskligheten åter finner sig bedragen. Hvad är nu detta annat än bevis för nya testamentets utsago, att i de yttersta dagarna skola rop uppstå si här är en Kristus, nej si der; tro dem icke säger ordet varnande. Det må erinras Booths härvaro Juli 1889. Ett hans tal med tema och variationer var »Jesus och general B., general B. och Jesus.» »Man kallar eder Gustaf Adolf för den store, jag har mina misstankar om den storheten, men jag säger att hvarje frälsnings soldat på denna plattform kan bli större än han.» Haleluja! Man talar om det andliga högmodet, men är det underligt om Fr. Ar. för den kritiklösa fr. soldaten då kan blifva en afgud och Booth sjelf ofelbar i deras ögon. Då detta kan passera på det färska trädet, medan han lever, hvad kan då vara att befara i framtiden?

Fr. Ar. har neddragit religionen till en affär. Telegrammet vid Booths härvaro talade bland annat om »50 själar och 84 punds inkomst för dagen». Stridsropet inregistrerar alla vunna själar. Hopsummera dessa siffror under årens lopp, skulle snart *hela St. cara herrligt frälst*; tror Fr. Ar. sjelf att det är så lyckligt? Skulle Fr. Ar. bokföring under sitt härvarande gasterande upplysa om dem som icke blifvit bestående, hade uppgiften något värde, men då så icke är, vore anspråklösare att icke göra reklam för eget arbete. Ar Fr. Ar. lika samvetsgrann att upplysa allmänheten om den pekuniära delen af sina in-

komster? Den reela delen förblir i Fr. Ar. händer, men den imaginära dunstar nog bort i betänklig grad. — Då Fr. Ar. utskickade i sitt arbete vid berberget bland de husvillan företogo sig att upptaga kollekt, öppnades vederbörandes ögon och det blef slut på arbetet der.

Tidningsdementien om Ulriksdalsbesöket lär icke varit fullt exact enligt ditbeordrad Ar. officers utsago. Det oförsigtiga Ar. telegrammet, bekräftar min åsigt om dess aristokratiska tendenser. Fin du siécle favoriserar således redan katolsk propaganda (sid. 13) och Fr. Ar. Det finnes religiösa vättalare som stå de förnäma kretsarna nära, samvetet skulle då bjuda dem att strö sälta deruti, ty religionen är för allvarlig att göra till en leksak för bigotteriet. Hvar står att man skall göra Guds ord till ett gyckelspel, ett teaternöje, der allt tages till förevänning för penningeförvärf; att exponera lik mot betalning, giftermål dito, »halelujahattar och jersey tröjor» visas i fångdrägt.

Det är att befara att i andra ledares händer Fr. Ar. kan blifva enprotestantisk jesuitism, ett reactionens verktyg. Den katolska jesuitism arbetade på samhälls motsatta håll, dess höjd och dess djup. Fr. Ar. föredrar d. s. förvissad att af de maktgämda få medel till sina planers genomförande, att genom köpt arbete få massan att lyda order. Menskligheten förändrar icke Booth med detta.

»Utan arbete ingen middag,» så blir då proletären hellre utan middag. — Vi hafva 2:dra slags herbergen, ett der det fordras arbete för mat och logi, ett annat utan detta vilkor; var viss, han väljer d. s. Ville folket icke arbeta utan tiggeri, skall de sättas i Booths fångelse, fabriker, eller landtkolonier. De gå icke frivilligt dit. Det allmänna har ingen makt öfver dem, annat än att som försvarslösa dömas till arbetsinrättning, och det är icke något straff ur deras synpunkt. Husbonderätt har fattigvårdsstyrelsen endast i det fall att någon har full fattigdel och det hafva endast ett fåtal fattighjon; således icke öfver proletären. Bevis att folk icke vill lemna St.—, ehuru de här sakna arbete, är, att i vinter från Vestmanland anmälan till Vålgörenhetens fören. ordnande gjordes

om behof af 70 st. skogsarbetare; icke en enda ville anlaga dyligt, ehuru många arbetslösa här äro från landet.

Huru mången som sett bättre förhållanden och hamnat på inrättning, der finnas de som t. o. m. af sorg blifvit slöa, har icke af anhöriga inaccorderats på landet, rymt hit och begärt att bli som försvarslös dömd; det är vanans makt som drifver honom hit. »Hunden återvänder till sina spyor.» Den som begått brott drages till platsen för sin gerning; så äfven med proletären hit, der han förfallit; han trifs icke på landet.

Den satsen är säkrare, att icke gifva understöd, som missbrukas, om han skall blifva mogen för att känna sig förkrossad, för att söka Gud. Allmänna tänkesättet måste komma till insigt utaf att icke göra sig saker till att understödja yrkestiggeriet. Nöden, den ofrivilliga, hjälplösa nöden är något annat, den måste barmhertigheten taga sig an. Arbetet i Jesu anda blir proberstenen att söka skilja och rädda, återupprätta dem som kunna och vilja söka Gud. »Silfver och guld har jag icke, men i Jesu Nazareerns namn stå, upp och gå.»

En lärd rationalist prestman sade en gång att lärarne sågo menskligheten ur en så låg synpunkt, den var icke så förderfvad. Det fordras att hafva gjort så liten bekantskap med synd och syndanöd som han, för att tala så. Han var så främmande för lifvet, att då tal var om synd, hade han läst derom i böcker; lyckliga oskuld. Men derfor blir äfven rationalismens behof af försoningslära derefter. Det visar sig en gång huru många kärfvar rationalismen har inbringat i ladan.

Bibelns lära är att »af hjertat utgå onda tankar mord, hor etc; det finnes icke en rättfärdig, nej icke en enda». Paulus säger om sig att vara den största syndare. »Vi hafva blifvit såsom verdens afskum, allas afskrap allt hitintills. Blifvit ett skådespel för verlden. Vi äro dårar för Kristi skull».

»Allra helst skall jag derfor berömma mig af mina svagheter, på det Kristi kraft må hvila öfver mig; ty när jag är svag, då är jag stark. Men den som berömmar sig, han berömmar sig af herren.»

Öfverseende med bokens brister kan jag icke begära, har dertill sårat för mången svag sida; min uppgift var att lemna bevis för n. v. missförhållanden. Det goda uppsåtet, att söka afhjelpa dessa brister, torde ursäktas mycket. Olika tänkande, t. ex. protektionister, beder jag om förlåtelse för hårda ord, men då man trängt in i nöden blir man upprörd att finna huru litet de maktgande göra för att lindra den. Svälttullarne äro en draksädd som kommer att bära frukt i klasshat. Gud har i sin hand att gifva hunger och dyr tid utan människors åtgärd.

Den som klandrar mig för följande fel svaras:
grandet och bjelken; att jag så länge sett på egen synd att jag var nära att förlora Jesus;
dömer icke; för att kunna bidra till de eländas räddning i socialt hänseende, var nödigt att visa orsaken till deras nöd;
gisslandet; kan du på försonligare sätt bidra till bättre resultat, jag skall glädjas åt din framgång. Arbetets alla formella brister erkänner jag mig saker till. Jag må blifva hånad och beled, hvad betyder det, om den sak jag arbetar för vinner framgång, den fattiges och förfallnes höjande ur hans förnedring. »Skandal» då tadlet rör en sjelf; »mycket bra» då det rör andra.

Min förvissning är, att »kärleken öfverskyler en mängd af synder». I ödmjukhetens skola har jag fått syn på korset och funnit mig väl af troheten i det lilla. Du som fått större pund, yfs icke deröfver, ansvarigheten blir äfven större.

»Jesus Kristus är kommen i världen att frälsa syndare.»

Hör du, »frälsa syndare».

»Det är endast missdådare, som behöfva nåd.»

G. E. Beskow.

INNEHÅLL,

Qvinnan, mannens hjälp	sid. 2
De eländas värld	» 14
Sociala missförhållanden	» 25
Nöden och dess handhafvare	» 30
De husvilla	» 35
Hos de frikyrkliga	» 41
Bära eller Brista	» 55
Väl gjordt om det följes	» 60

Att herr Bl. Stenbäck under loppet af flera år egnat ett träget och oegenyttigt arbete åt välgörenhetens sak, är det mig ett nöje att kunna intyga, hvarjemte jag får upplysa, att herr Stenbäck för mig tillkännagifvit sig vilja genom diakonissor öfverlemnna inkomsten å försäljningen af denna skrift — hvars innehåll är mig obekant — till de fattiga i hufvudstaden.

Stockholm den 16 mars 1891.

Semmy Rubenson
Polismästare

Säljes i Stockholms boklädor, skulle requisition från landsorten ingå, sändes boken mot efterkräf.

Brahegatan 38 n. b.

Bl. Stenbäck.

